

Hallituksen esitys Eduskunnalle kansaneläkejärjestelmän uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että kansaneläkkeestä tulee vähimmäiseläkkeen tavoitteiden mukaisesti kokonaisuudessaan eläkevähenteinen. Vuoden 1996 alusta kansaneläkettä ei enää myönnetä, jos yksinäisen henkilön työeläke I kuntakalleusryhmässä ylittää 5 294 markkaa kuukaudessa ja II kalleusryhmässä 5 078 markkaa kuukaudessa. Naimisissa olevilla vastaavat rajat ovat I kalleusryhmässä 4 670 markkaa kuukaudessa ja II kalleusryhmässä 4 488 markkaa kuukaudessa.

Vuoden 1996 aikana kansaneläkkeeseen kuuluu vielä lisäosa ja pohjaosa, mutta vuonna 1996 alkavissa eläkkeissä pohjaosa on eläkevähenteinen ja sen määrä voi olla nolla työeläkkeen määrän ollessa suurempi kuin edellä mainitut markkamäärät. Vuoden 1997 alusta kaikki kansaneläkkeet muutetaan kokonaisuudessaan työeläkevähenteisiksi.

Jos henkilö saa sen suuruista työeläkettä, ettei hänellä enää olisi oikeutta kansaneläkkeeseen, ja hänelle maksetaan kuitenkin voimassa olevan lain mukaista kansaneläkkeen pohjaosaa, eläkkeen pohjaosaa pienennetään asteittain. Vuoden 1996 alusta maksussa olevaa pohjaosaa pienennetään 60 markkaa kuukaudessa. Tämän jälkeen tämä kansaneläkkeen määrä pienenee 20 % vuodessa vuoden 1996 tasosta.

Myös työeläkkeen yhteensovitusta kansaneläkkeen pohjaosan kanssa tarkistetaan. Vuodesta 1996 lukien myönnettäviin työeläkkeisiin kansaneläke ei enää vaikuta.

Kansaneläkejärjestelmään ehdotetaan tehtäväksi myös muita eläkemenoja pienentäviä säästöjä. Vuoden 1996 alusta poistetaan hautausavustusjärjestelmä sekä myös lapsikorotus- ja puolisolisajärjestelmä. Eläkkeisiin tehtäisiin normaali indeksikorotus vuoden 1996 alusta vuoden 1994 lokakuusta

vuoden 1995 lokakuuhun tapahtunutta elinkustannusten nousua vastaavasti. Sen sijaan eläkkeisiin ei tehtäisi lokakuusta 1992 lokakuuhun 1993 tapahtuneen elinkustannusten nousun edellyttämää indeksikorotusta, joka jätettiin toteutumatta vuonna 1994. Indeksikorotusta ei myöskään tehtäisi vammaisetuksiin vuosina 1996, 1997 eikä 1998.

Kansaneläkkeen muuttaminen eläkevähenteiseksi säästää kansaneläkemenoja vuonna 1996 400 miljoonaa markkaa. Alkavien kansaneläkkeiden osalta säästöä kertyy 95 miljoonaa markkaa ja maksussa olevien pohjaosien eläkevähenteisyydestä 305 miljoonaa markkaa vuositasolla. Hautausavustuksen, lapsikorotuksen ja puolisolisan poistamisesta kertyy säästöjä 35 miljoonaa markkaa vuonna 1996 ja vammaisetuksien indeksitarkistuksesta 15 miljoonaa markkaa. Vuoden 1994 indeksikorotuksen pysyvä poisjättäminen säästää kansaneläkemenoja 290 miljoonaa markkaa ja muita kansaneläkeindeksillä tarkistettavia etuusmenoja 30 miljoonaa markkaa. Säästön arvioidaan kasvavan vajaaseen 3 miljardiin markkaan vuonna 2000 ja yli 4 miljardiin markkaan vuoteen 2010 mennessä. Uudistus lisää hiukan työeläkemenoja.

Kansaneläkkeisiin vuoden 1996 alusta tehtävän indeksikorotuksen sekä työeläkkeisiin tulevan indeksikorotuksen, kansaneläkemaksun poistumisen ja sairausvakuutusmaksun alenemisen seurauksena kenenkään eläkkeensaajan maksussa oleva kokonaiseläketulo ei alene nyt ehdotettavien uudistusten seurauksena vuonna 1996.

Esitys liittyy valtion vuoden 1996 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

VLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Väestön ikärakenteen takia eläkemenot tulevat kasvamaan. Suuret ikäluokat tulevat vanhuuseläkeikään vuoden 2010 tienoilla. Eläkepolitiikan luonteeseen kuuluu sitoutumusten pitkäaikaisuus. Talouden kiristynyt tilanne on viime vuosina vaatinut huomion kiinnittämistä myös eläketurvassa saataviin säästötoimiin. Työeläkejärjestelmään on keväällä 1995 sovittu eläkemenoja vähentävistä muutoksista, jotka varmistavat työeläkejärjestelmän rakenteen säilyvyyden. Hallitusohjelman mukaan "vähimmäisturvan etuusjärjestelmää on selkeytettävä. Työ- ja kansaneläke muodostavat kokonaiseläketurvan. Eläkejärjestelmiä kehitetään kokonaisuutena, jonka yhteydessä muun muassa kansaneläkkeiden pohjaosan eläkevähenteisyys toteutetaan." Tämän vuoksi on tarkoituksenmukaista, että myös kansaneläkejärjestelmän merkitystä vähimmäiseläkejärjestelmänä tarkennetaan tekemällä se kokonaan eläkevähenteiseksi. Työeläkkeitä ja kansaneläkettä koskevan kokonaisuudistuksen toteuttaminen hallitusohjelmassa sovitulla tavalla on välttämätöntä kestävä eläkepolitiikan jatkumisen turvaamiseksi.

2. Nykytila

2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Suomessa eläkejärjestelmä muodostuu kahdesta rinnakkaisesta järjestelmästä. Kansaneläke huolehtii vähimmäiseläkkeestä ja työeläkkeen tehtävänä on taas taata työssäoloaikaisen kulutustason säilyminen eläkkeelle jäädessä. Tehtävänjako vahvistettiin viimeksi 1980-luvun alussa kansaneläkejärjestelmän kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Työeläkkeen tavoitetaso on 60 % palkasta. Työeläkejärjestelmän asteittaisen voimaantumisen takia keskimääräinen eläketaso on kuitenkin alempi kuin tämä taso. Eläketaso kohoa noin vuoteen 2010, jonka jälkeen keskieläkkeen suhde keskipalkkaan pysyy suunnilleen ennallaan. Keskieläkkeen arvioidaan vuoden 2010 tienoilla olevan lähellä 60 %:a palkasta.

Kansaneläke ja työeläke on yhteensovitettu

siten, että työeläke pienentää kansaneläkettä. Käytännössä yhteensovitus on säädetty lisäosan eläkevähenteisyydellä. Tämä on tarkoittanut sitä, että kansaneläkkeen lisäosa on pienentynyt 50 pennillä jokaista markan kasvua kohden, jolla työeläkkeen määrä on ylittänyt 242 markkaa kuukaudessa. Lisäosa on poistunut kokonaan yksinäisellä eläkkeensaajalla I kuntakalleusryhmässä, kun työeläke on vuoden 1995 tasossa 4 403 markkaa kuukaudessa ja II kalleusryhmässä 4 187 markkaa kuukaudessa. Puolisoiilla lisäosaoikeutta ei enää ole ollut, jos työeläke on I kuntaryhmässä ollut 3 779 markkaa kuukaudessa ja II kuntaryhmässä 3 596 markkaa kuukaudessa. Näissä tapauksissa henkilölle on kuitenkin maksettu kansaneläkkeen pohjaosaa, jonka määrä on 445 markkaa kuukaudessa.

Täysimääräinen kansaneläke, pohjaosa ja lisäosa yhteenlaskettuna, on yksinäisellä henkilöllä I kuntaryhmässä 2 526 markkaa kuukaudessa ja II kuntaryhmässä 2 418 markkaa kuukaudessa. Naimisissa olevalla vastaavat määrät ovat I kuntaryhmässä 2 214 markkaa kuukaudessa ja II kuntaryhmässä 2 122 markkaa kuukaudessa.

Myös työeläkejärjestelmässä kansaneläke otetaan huomioon. Kansaneläkkeen pohjaosa otetaan täysimääräisesti huomioon työeläkkeen yhteensovituksessa, kun palkka ylittää 14 348 markkaa kuukaudessa. Jos palkka on alle 7 065 markkaa kuukaudessa, pohjaosaa ei oteta huomioon lainkaan. Palkan ylittäessä edellä mainitun alemman tulorajan työeläkettä vähentävänä otetaan huomioon 6 % ylitteestä.

Hautausavustusta on suoritettu silloin, kun henkilö ei ole saanut vanhuus-, työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkettä tai on saanut sitä vähemmän kuin vuoden ajan ennen kuolemaansa. Avustusta on maksettu myös alle 16 vuotiaana kuolleen lapsen jälkeen. Täyden hautausavustuksen määrä on 4 435 markkaa.

Kansaneläkkeensaajalle on maksettu puolisolisää, jos hänen puolisonsa ei ole kyennyt pienten lasten hoidon tai muun sellaisen syyn takia saamaan omalla työllään toimeentuloa. Lisän määrä on 405 markkaa kuukaudessa. Jos eläkkeensaajalla on ollut huollettavana 16 vuotta nuorempi lapsi, eläkkeen

seen on maksettu lapsikorotus, jonka määrä on 262 markkaa kuukaudessa lasta kohden.

2.2. Nykytilan arviointi

Vähimmäiseläketurvan järjestäminen on nykyisten säännösten mukaan epäjohdonmukaista. Vaikka kansaneläkkeen lisäosa on eläkevähenteinen, on myös työeläkkeen määrää rajattu yhteensovituksessa suurimmillaan kansaneläkkeen pohjaosan määrällä. Eläkkeensaajien kannalta pohjaosan suhteellinen osuus kokonaiseläkkeestä on jatkuvasti pienentynyt, koska pohjaosan määrä on reaalisesti pysynyt ennallaan vuodesta 1966 alkaen. Henkilöillä, joilla ei ole oikeutta lisäosaan, pohjaosan määrä on korkeimmillaankin noin 11 % kokonaiseläkkeestä.

Kansaneläkkeen vähimmäiseläketavoite ei välttämättä edellytä, että henkilöille maksettaisiin tasasuuruista pohjaosaa työeläkkeen suuruudesta riippumatta. Pohjaosan maksaminen on myös kustannustekijä, jonka aiheuttamat menot kasvavat suurten ikäluokkien jäädessä eläkkeelle. Kansaneläkkeen tasasuuruuden pohjaosan on nähty liittyvän kansaneläkevakuutusmaksuun. Tarkoitus on, että tästä veroperusteisesta sosiaaliturvamaksusta luovutaan.

Kansaneläkkeen määrää on korotettu huoltosuhteen perusteella, vaikka muissa järjestelmissä on jo luovuttu näistä, koska ne korvataan muilla perhetukietuuksilla. Lapsikorotukset on poistettu jo vuoden 1994 alusta kaikista sairausvakuutuslain mukaisista etuuksista, kuntoutusrahasta sekä opintotuesta.

Henkilölle kahdesta eri järjestelmästä tulevien eläke-etuuksien johdosta kansaneläkelaitos ja työeläkelaitokset ovat pyrkineet yhdenmukaiseen ratkaisulinjaan työkyvyttömyyseläketä ratkaistaessa. Tämä on toteutettu neuvottelumenettelyllä.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi

3.1.1. Kansaneläkkeen eläkevähenteisyys

Eläketurvan sitoumusten varmistamiseksi olisi tarkoituksenmukaista, että kansaneläkkeen tavoite vastata eläkkeensaajien vähimmäiseläketurvasta selkeytettäisiin. Sen mu-

kaan kansaneläkkeen määrän tulisi pienentyä työeläkkeen kasvaessa siten, että kansaneläketä maksettaisiin vain, jos ansioeläke jää pieneksi tai työstä karttunutta eläkeoikeutta ei ole lainkaan. Myös huoltosuhteen perusteella annettavista korotuksista tulisi kansaneläkkeessä luopua. Muutos vastaa muissa maissa vallitsevia eläkejärjestelmiä. Suomen nykyistä kansaneläketä vastaavia järjestelmiä on käytössä lähinnä vain Pohjoismaissa. Kuitenkin muun muassa Ruotsissa valmistellaan lainmuutosta, jonka jälkeen uusi niin kutsuttu takuueläke maksetaan vain, jos ATP-eläke alittaa tietyn rajan.

Edellä olevan johdosta ehdotetaan, että kansaneläkkeestä tulee kokonaan eläkevähenteinen. Oikeutta kansaneläkkeeseen ei enää olisi, jos työeläke yksinäisellä henkilöllä ylittää I kuntakalleusryhmässä 5 294 markkaa kuukaudessa ja II kalleusryhmässä 5 078 markkaa kuukaudessa. Jos henkilö on naimisissa, kansaneläketä ei enää makseta, kun työeläke on I kalleusryhmässä 4 670 markkaa kuukaudessa ja II kuntaryhmässä 4 488 markkaa kuukaudessa. Työeläkkeen määrän ollessa pienempi kuin edellä mainitut markkamäärät, mutta suurempi kuin se markkamäärä, josta nykyinen lisäosa lakkaa eli yksinäisellä I kuntakalleusryhmässä 4 403 markkaa kuukaudessa ja II kalleusryhmässä 4 187 markkaa kuukaudessa ja puolisoilla vastaavasti I kalleusryhmässä 3 779 markkaa kuukaudessa ja II kalleusryhmässä 3 596 markkaa kuukaudessa, kansaneläkkeen määrä on 445 ja 60 markan välillä kuukaudessa. Markkamäärät vastaavat vuoden 1995 indeksitasoa. Vuoden 1996 alusta näitä tarkistetaan kansaneläkeindeksin nousulla.

Vuonna 1996 kansaneläkkeen eläkevähenteisyys toteutetaan alkavissa eläkkeissä vielä lisäosan ja pohjaosan osalta erikseen. Oikeus kansaneläkkeeseen vahvistetaan työeläkkeen ylittäessä edellä mainitut markkamäärät, jolloin pohjaosan ja lisäosan määrä todetaan nollassi. Vuodesta 1997 lähtien siirrytään kokonaan eläkevähenteiseen eläkejärjestelmään. Maksussa olevat kansaneläkkeet muunnetaan myös eläkevähenteisiksi, mutta aikaisemmin pelkkää pohjaosaa saaneille maksettaisiin edelleen kansaneläketä siirtymäkauden ajan.

Ennakoilmoitus- ja neuvottelumenettelyn kehittämistä selvitetään parhaillaan sosiaali- ja terveysministeriön asettamassa työryhmässä ja ehdotukset menettelystä yhtenäisen

ratkaisulinjan säilyttämiseksi työkyvyttömyyseläkkeitä ratkaistaessa tehdään vuoden 1996 aikana. Samalla selvitetään, miten yhtenäinen ratkaisulinja voidaan varmistaa uudessa järjestelmässä.

Jos henkilö saa tällä hetkellä pohjaosaa, eikä hänelle enää kuuluisi kansaneläkettä työeläkkeen ylittäessä edellä mainitut kansaneläkkeeseen oikeuttavat markkamäärät, pohjaosaa alennetaan vuoden 1996 alusta 60 markalla kuukaudessa.

Tämän jälkeen pohjaosaa vähennetään vuosittain 1.1.1996 tasosta 20 %:lla. Jos kuitenkin näin laskettu kansaneläkkeen määrä jäisi pienemmäksi kuin uusi samoilla työeläketuloilla myönnettävä kansaneläke, eläkettä maksettaisiin vähintään tämän mukaisena.

3.1.2. Hautausavustus, puolisolisiä ja lapsikorotus

Kansaneläkejärjestelmän selkeyttämiseksi ja valtiontaloudellisista syistä ehdotetaan, että kansaneläkejärjestelmään kuuluvasta hautausavustusjärjestelmästä, puolisolisistä ja lapsikorotusjärjestelmästä luovutaan vuoden 1996 alusta. Ennen lain voimaantuloa kuolleen henkilön jälkeen hautausavustusta maksetaan entisten säännösten mukaisesti. Maksussa olevaa lapsikorotusta ja puolisolisiä pienennetään 1.1.1997 lukien 20 %:lla vuosittain etuuden alkuperäisestä määrästä.

Kansaneläkkeen muuttuessa eläkevähenteiseksi on myös välttämätöntä poistaa kansaneläkkeen vaikutus työeläkkeen yhteensovituksessa. Ehdotettu laskentatavan muutos koskisi uusia ja uudelleen yhteensovitettavia eläkkeitä.

Asumistukijärjestelmien tehtäväjaon ja yhteensovittamisen säilyttämiseksi ennallaan ehdotetaan muutettavaksi myös asumistukilain 2 §:ää. Lain muutoksella pyritään siihen, että 1.1.1996 jälkeenkin ne henkilöt, joilla olisi oikeus kansaneläkkeeseen, mutta jotka eivät hae sitä työeläkkeen tai muun vastaavan korvauksen suuruuden vuoksi, hakisivat asumiseensa tukea eläkkeensaajien asumistukijärjestelmän kautta.

3.1.3. Indeksiturva

Kansaneläkkeet on sidottu elinkustannusindeksiin ja eläkkeitä on korotettava tai alennettava vuosittain tammikuun alusta kansaneläkelaisissa säädettyjen eläkkeiden ja avustus-

ten sitomisesta elinkustannuksiin annetun lain (348/56) perusteella.

Kansaneläkkeen määrään sidottuja etuuksia ovat nykyisin kansaneläkelaitoksen maksaman sotilasavustuslain (781/93) mukaisen sotilasavustuksen perusavustus, maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/90) mukaisen sukupolvenvaihdoseläkkeen ja maatalousyrittäjien luopumistukilain (1293/94) mukaisen luopumistuen täydennysosa sekä sosiaalihuoltolain (710/82) mukaisen toimeentulotuen perusosa. Kansaneläkeindeksi vaikuttaa myös kansaneläkelaitoksen maksaman kuntoutusrahan määrään silloin, kun kuntoutusraha maksetaan toimeentulotuen mukaisena. Tuloverolaisissa (1535/92) tarkoitettujen valtionverotuksen ja kunnallisverotuksen täydet eläketulovähennykset on määritelty täyden kansaneläkkeen määrän perusteella.

Vuonna 1994 ei suoritettu indeksikorotuksia eläkkeisiin, joten kansaneläkkeisiin jätettiin tekemättä 1,6 prosentin indeksitarkistus. Tätä ei hyvitetty myöskään vuonna 1995 kansaneläkkeensaajille.

Elinkustannuksissa tapahtuneen nousun huomioon ottaen kansaneläkettä korotettaisiin vuoden 1996 alusta vuoden 1994 loka-kuusta vuoden 1995 lokakuuhun tapahtunut elinkustannusten nousua vastaavasti. Valtiontaloudellisista syistä eläkkeensaajat eivät kuitenkaan saisi vuonna 1996 eivätkä myöhemminkään eläkkeisiinsä korotusta loka-kuusta 1992 lokakuuhun 1993 tapahtuneen elinkustannusten nousun osalta. Muun väestön toimeentulossa tapahtuneet muutokset huomioon ottaen tällainen palauttaminen ei ole tarkoituksenumukaista. Asiasta ehdotetaan säädettäväksi pysyvällä lailla.

Kansaneläkeindeksin pisteluku laskettaisiin vuodesta 1996 lukien vuosittain siten, että elinkustannusindeksin pistelukuna käytetään edellisen kalenterivuoden lokakuun pistelukua, joka jaetaan luvulla 1,166 ja osamäärä pyöristetään lähimpään kokonaislukuun. Vuoden 1994 indeksilukuna käytetään kansaneläkeindeksin pistelukua 1170 ja vuonna 1995 pistelukua 1192. Asiasta annettaisiin tarkemmat säännökset valtioneuvoston päätöksellä.

Indeksitarkistus koskisi kansaneläkkeen lisäksi kansaneläkelaitoksen maksaman perhe-eläkkeen, rintamasotilaseläkelain (119/77) mukaisten etuuksien, ulkomaille maksettavan rintamalisän ja sotilasavustuksen perusavustuksen määriä sekä mainittuja etuuksia kos-

kevissa laeissa sekä eläkkeensaajien asumistukilaissa (592/78) mainittuja muita markkamääriä, joita tarkistetaan kansaneläkeindeksillä.

Säästötoimenpiteistä johtuen indeksitarkistusta ei tehtäisi vammaisuuksiin eli lapsen hoitotukeen, vammaistukeen eikä kansaneläkelain mukaiseen eläkkeensaajien hoitotukeen vuosina 1996 - 1998.

Vaikka kansaneläkkeeseen ei enää 1.1.1996 alkaen myönnetä lapsikorotusta eikä puolisolisiä, maksussa olevat lapsikorotukset ja puolisoliset maksetaan edelleen. Näin maksettavien lapsikorotuksien ja puolisolisien osalta indeksikorotuksista ehdotetaan luovuttavaksi pysyvästi.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Eläkejärjestelmän kustannukset

Kansaneläkkeen tekeminen kokonaan eläkevähenteiseksi säästää vuonna 1996 kansaneläkemenoja noin 400 miljoonaa markkaa. Tästä 95 miljoonaa markkaa kertyy uusien eläkkeensaajien tullessa uuden eläkevähenteisyyden piiriin tai jäädessä kansaneläkejärjestelmän ulkopuolelle. Hautausavustuksen, puolisolisan ja lapsikorotuksen poistamisesta syntyy vuonna 1996 säästöä noin 35 miljoonaa markkaa ja vammaisuuksien indeksitarkistuksista 15 miljoonaa markkaa.

Työeläkkeen yhteensovitusrajan muutos lisää työeläkemenoja yksityisaloilla arviolta 0,01 % palkoista vuonna 2000 ja 0,05 % palkoista vuonna 2010. Markkamääräinen lisäys on vastaavasti 20 miljoonaa markkaa ja 110 miljoonaa markkaa. Julkisella sektorilla suhteellinen vaikutus on suurempi ja on vuonna 2000 noin 0,06 % ja vuonna 2010 noin 0,2 % palkoista. Markkamääräinen lisäys on vastaavasti 40 miljoonaa markkaa ja 150 miljoonaa markkaa. Vuonna 1996 vaikutus on vielä hyvin vähäinen.

Kansaneläkejärjestelmän uudistamisesta aiheutuvien säästöjen ja työeläkejärjestelmän lisäkustannusten arvioidaan kehittyvän seuraavasti:

Säästöt nykyjärjestelmään nähden

Kansaneläkejärjestelmä	1996 milj.mk	2000 milj.mk	2010 milj.mk
Pohjaosan eläkevähenteisyys	400	2 550	3 900

Lapsikorotukset	10	90	100
Puolisoliset	0	2	2
Hautausavustukset	25	25	25
Säästö yhteensä	435	2 667	4 027
Työeläkkeen ja pohjaosan yhteensovittamisen aiheuttama työeläkemenon lisäys	60	260
Nettosäästö yhteensä	435	2 607	3 767

Vuoden 1994 indeksikorotuksen pysyvistä poisjättämisestä aiheutuva säästö kansaneläkejärjestelmässä on 290 miljoonaa markkaa ja muita kansaneläkeindeksillä tarkistettavia etuusmenoja 30 miljoonaa markkaa.

4.2. Organitoriset ja henkilövaikutukset

Muutoksen seurauksena kansalaisten eläketurva muodostuu yksinomaan työeläkelaitosten ansioeläketurvasta, jos heidän työeläkkeensä määrä ylittää kuntaryhmästä ja perheolosuhteista riippuen 5 294—4 488 markkaa kuukaudessa. Tämä merkitsee, että kansaneläkejärjestelmässä tehtävien hakemusten määrä pienenee tulevaisuudessa. Oleellista vähentymistä ei tapahtune vielä vuonna 1996, vaan vaikutukset tuntuvat pidemmällä aikajaksolla. Muutos edellyttää myös nykyisen työeläke- ja kansaneläkejärjestelmän työkyvyttömyyseläkkeitä koskevan neuvottelujärjestelmän tarkistamista vireillä olevan selvityksen yhteydessä.

Kansaneläkejärjestelmään ehdotettavat muutokset edellyttävät myös lisäosan ja pohjaosan poistamisesta aiheutuvia tarkistuksia muuhun lainsäädäntöön. Tässä yhteydessä tehdään kansaneläkkeen pohjaosan ja lisäosan poistamisesta johtuvat välittömät muutokset. Muista muutoksista säädetään erikseen. Pohjaosa jäisi edelleen perheläkejärjestelmään vuodeksi 1996 järjestelmän tarveharkintaisuudesta johtuen.

Kansaneläkkeiden lukumäärän supistuminen vaikuttaa myös kansaneläkelaitoksen työmäärään pidemmällä aikajänteellä, vaikka lähivuosina sillä ei ole olennaista vaikutusta henkilöstömääriin.

4.3. Vaikutukset eri kansanlaisryhmien asemaan

Ohessa oleva taulukko kuvaa eri eläkeryhmiin osuutta kansaneläkkeen nykyisessä lisäosajärjestelmässä.

Lisäosaa saavien osuudet

Koko eläkekanta	Eläkkeensaajat	Lisäosaa
	31.12.1994	saavien
		osuus-%

Vanhuseläkkeet	732 600	68
Työkyvyttömyyseläkkeet	232 300	59
Yksilölliset varh.eläkkeet	60 600	29
Työttömyyseläkkeet	42 500	50

Kaikki eläkkeet	1 068 000	63
-----------------	-----------	----

Vuonna 1994 myönnetty eläkkeet

Vanhuseläkkeet	19 000	46
Työkyvyttömyyseläkkeet	20 800	37
Yksilölliset varh.eläkkeet	9 200	21
Työttömyyseläkkeet	13 000	42

Kaikki eläkkeet	62 000	39
-----------------	--------	----

Kansaneläkkeen pohjaosan poistaminen vaikuttaa eläkettä alentavasti nimellisesti niillä työeläkkeen alueilla, joissa eläkepalkka on noin 10 000-12 000 markan suuruusluokkaa. Pohjaosan poisto työeläkkeen määrässä vaikuttaa jossain määrin työeläkettä korottavasti eläkepalkan ollessa 7 065-14 348 markan välillä ja tulee tällöinkin kysymykseen hyvin harvoin.

Vuonna 1996 arvioidaan kansaneläkejärjestelmän piiriin kuuluvan noin 421 000 sellaista eläkkeensaajaa, joilla kansaneläkkeenä on vain pohjaosa. Vuonna 1996 alkavista noin 60 000 uudesta eläkkeensaajasta noin 30 000:lla ei enää olisi oikeutta saada kansaneläkettä ja 6 000 kansaneläkkeen määrä vaihtelisi 60 markasta 445 markkaan kuukaudessa.

Eläkkeensaajille on myönnetty lapsikorotuksia noin 31 200. Nämä poistuvat asteittain eläkejärjestelmästä. Puolisolisiä, jotka

poistuvat asteittain vuoden 1996 alusta, on 330. Vuonna 1994 hautausavustuksia oli myönnetty 6 239 kappaletta. Arvion mukaan lukumäärä olisi vuonna 1996 ollut samaa suuruusluokkaa.

Koska sekä työeläkkeisiin että kansaneläkkeeseen tehdään indeksitarkistus vuoden 1996 alusta ja eläkkeensaajille tulee myös vuoden 1996 alusta verohelpotuksia kansaneläkemaksun poiston ja sairausvakuutusmaksun alentamisen myötä, nyt ehdotettava uudistus ei alenna kenenkään maksussa olevan eläkkeen määrää.

Kansaneläkkeen pohjaosan ja lisäosan sekä työeläkkeen yhteismäärä ei alene vuonna 1996. Kun pohjaosaa vuonna 1997 alennetaan 20 %:lla, saattaa kokonaiseläke alentua, jos samalla eläkkeensaajalla on lapsikorotusta tai puolisolisiä, joita myös alennetaan 20 %:lla. Kansaneläke pysyy vuonna 1996 entisen määräisenä pohjaosaa ja lisäosaa saavilla, joten kansaneläkkeen pohjaosan aleneminen ei heikennä pienituloisten eläkeläisten asemaa. Keskituloisten kokonaiseläkkeeseen se vaikuttaa suhteellisesti enemmän kuin suurituloisten.

Esitys liittyy valtion talousarvioesitykseen vuodelle 1996 ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

5. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä. Mukana valmisteluissa ovat olleet myös kansaneläkelaitos ja Eläketurvakeskus. Asiasta on kuultu myös Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK:ta, Teollisuuden ja Työnantajien keskusliitto TT:tä ja Työeläkelaitosten Liitto TELA:aa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki kansaneläkelain muuttamisesta

23 a §. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi kansaneläkkeen rakenteen muuttamisen vuoksi. Kansaneläkkeellä tarkoitettaisiin vuonna 1996 eläkettä, joka muodostuisi pohjaosasta ja lisäosasta. Vuodesta 1997 nykyinen pohjaosa ja lisäosa kansaneläkkeessä olisi yhdistetty eläkevähenteiseksi kansaneläkkeeksi. Kansaneläkettä ei maksettaisi, jos sen määrä jäisi alle laissa säädetyn pienimmän maksettavan määrän. Pienin maksettava markkamäärä vastaisi nykyistä määrää. Eläkkeensaajien hoitotukea koskeva pienimmän maksettavan etuuden raja olisi säädetty erikseen 30 b §:ssä.

3 a luvun otsikko. Luvun 3 a otsikko "Kansaneläkkeen pohjaosa ja lisäosa" ehdotetaan muutettavaksi uutta rakennetta vastaavaksi, jolloin otsikoksi tulisi Kansaneläke. Luvussa 3 a säädettäisiin kansaneläkkeen määrästä. Hoitotuesta säädettäisiin luvussa 3 b.

24 §. Pykälässä säädettäisiin täysimääräisen kansaneläkkeen määrästä. Vuodesta 1997 lukien täysimääräisen kansaneläkkeen määrä vataisi aikaisempaa pohjaosan ja täysimääräisen lisäosan yhteismäärää. Täysimääräisen kansaneläkkeen määrään vaikuttaisivat asuinkunnan kuntaryhmä ja se, onko eläkkeensaaja naimisissa vai ei, siten kuin ne vaikuttavat vuonna 1996 lisäosassa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yksinäisen henkilön täysimääräisestä kansaneläkkeestä ja pykälän 2 momentissa naimisissa olevan henkilön täysimääräisen kansaneläkkeen määrästä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin kansaneläkkeestä vuonna 1996. Vuonna 1996 täysimääräinen kansaneläke muodostuisi pohjaosasta ja lisäosasta, joista on aikaisemmin säädetty 24 §:ssä ja 25 §:ssä. Niiden määrät vastaisivat kuntaryhmittäin ja perhesuhteet huomioon ottaen aikaisempaa tasoa.

25 §. Pykälän 1 ja 2 momentit kumottaisiin. Pykälän 1 ja 2 momenteissa on säädetty täysimääräisen lisäosan määrästä ja vastaavat säännökset otettaisiin 24 §:n 3 momenttiin koskien vuotta 1996.

25 b §. Pykälän 3 ja 4 momenttia ehdote-

taan muutettavaksi kansaneläkkeen rakenteen muuttamisen vuoksi. Eläkkeen suhteuttamisen periaatteet, koskien tapauksia, joissa eläkkeensaaja on asunut ulkomailla, pysyisivät ennallaan. Suhteuttaminen tehtäisiin täysimääräiseen kansaneläkkeeseen vuodesta 1997 lukien. Vuonna 1996 suhteuttaminen tehtäisiin edelleen täysimääräiseen pohjaosaan ja lisäosaan.

26 §. Pykälässä säädettäisiin eläkevähenteiseen kansaneläkkeeseen vaikuttavista tuloista ja tulosidonnaisuusprosentista vuodesta 1997 lukien. Kansaneläkettä määrättäessä otettaisiin huomioon samat tulot ja samalla tavoin kuin nykyisin lisäosaa määrättäessä. Lakiteknisesti muutos toteutettaisiin siten, että lisäosa muutettaisiin kansaneläkkeen nimiseksi. Lisäksi muutettaisiin termi vakuutettu termiksi henkilö.

Koska kansaneläke olisi kokonaisuudessaan eläketulovähenteinen, kansaneläkettä ei enää jäisi maksettavaksi, kun eläkkeensaajalle maksettavat työeläkkeet ja niitä vastaavat korvaukset ylittäisivät tietyn markkamäärän.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että työeläkkeeseen maksettavaa kuntoutuskorotusta ei luettaisi tuloksi kansaneläkettä määrättäessä.

Pykälään lisättäisiin uusi 9 momentti, jossa määriteltäisiin, että 26 §:n ja 27 §:n tuloksi luettavia etuuksia koskevia säännöksiä sovellettaisiin vuoden 1996 aikana 24 §:n 3 momentissa tarkoitettuun pohjaosaan ja lisäosaan.

Pohjaosaa vähentäisivät muun muassa työeläkkeet, tapaturma- ja liikennevakuutuslain perusteella maksettavat eläkkeet ja korvaukset sekä niihin rinnastettavat muut eläkkeet sekä perhe-eläkkeet. Uudessa momentissa määriteltäisiin myös kuntaryhmittäin ja perheluokittain ne tulorajat, joista lukien pohjaosa alkaisi vähentyä. Tulorajat olisi määritelty siten, että tuloksi luettavat eläkkeet ja niitä vastaavat korvaukset alkaisivat vähentää pohjaosaa vasta, kun oikeus lisäosaan tulojen vaikutuksesta lakkaa. Lisäosan saajalla pohjaosa olisi täysimääräinen. Momenttia sovellettaisiin vuoden 1996.

Samassa 9 momentissa määriteltäisiin myös ne tulorajat, joista lukien ulkomailla asumisen vuoksi suhteutettu pohjaosa alkaisi vähentyä. Tulorajat on määritelty siten, että tuloksiluettavat eläkkeet alkaisivat vähentää

suhteutettua pohjaosaa, kun oikeus lisäosaan on edellä mainittujen tulojen vaikutuksesta lakannut.

Eläkkeen pohjaosa olisi vuonna 1996 eläkevähenteinen myös silloin, kun ulkomailla asunut eläkkeenhakija 1 päivänä tammikuuta 1994 voimaan tulleen kansaneläkelain muuttamisesta annetun lain (547/93) voimaantulosäännöksen 3 momentin perusteella valitsee ennen vuotta 1994 voimassa olleen lain mukaisen asumisaikaan suhteuttamattoman eläkkeen. Edellä mainittu voimaantulosäännös antaa vain mahdollisuuden valita suhteutettu tai suhteuttamaton eläke, mutta ei takaa ennen vuotta 1994 voimassa olleen lain mukaista pohjaosan määrää.

Pykälään lisättäisiin uusi 10 momentti, jossa säädettäisiin pohjaosan tarkistamiseen sovellettavaksi vastaavia säännöksiä kuin lisäosaan sovelletaan.

27 §. Pykälää muutettaisiin siten, että eläkevähenteisessä kansaneläkkeessä luettaisiin rajoitetusti tuloksi samat etuudet ja samalla tavoin kuin nykyisessä lisäosassa. Termi lisäosa korvattaisiin termillä kansaneläke. Myös termi vakuutettu muutettaisiin termiksi henkilö. Pykälästä poistettaisiin viittaus 26 a §:ään, jota on sovellettu vain vuosina 1983 ja 1984.

3 b luvun otsikko. Luvun 3 b otsikko "Kansaneläkkeeseen maksettavat lisät" muutettaisiin otsikoksi "Hoitotuki". Kansaneläkkeeseen maksettavana lisänä voidaan ehdotettavien muutosten jälkeen maksaa vain hoitotukea.

29 §. Pykälä kumottaisiin, eikä uusia lapsikorotuksia enää myönnettäisi 1 päivästä tammikuuta 1996 lukien. Aikaisemmin myönnettyjä lapsikorotuksia pienennettäisiin asteittain vuoden 1997 alusta lukien.

30 §. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Siten uusia puolisolisiä ei enää myönnettäisi 1 päivästä tammikuuta 1996 lukien. Aikaisemmin myönnettyjä puolisolisiä pienennettäisiin asteittain vuoden 1997 alusta lukien kuten lapsikorotuksia.

30 b §. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi puolisolisiä ja lapsikorotusta koskevien säännösten kumoamisen vuoksi. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi toinen momentti, jossa säädettäisiin hoitotuen pienimmästä maksettavasta markkamäärästä.

3 d luku. Luvun 3 d otsikko "Muut etuudet" poistettaisiin tarpeettomana.

33 §. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Hautausavustusta ei myönnettäisi enää, jos

henkilö on kuollut 1 päivänä tammikuuta 1996 tai sen jälkeen.

40 §. Pykälästä ehdotetaan poistettavaksi hautausavustusta koskeva kohta.

42 b §. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi kansaneläkkeen uuden rakenteen vuoksi vuodesta 1997 lukien. Säännöksen 1 momentissa määriteltäisiin laitoshoidon ajalta maksettava osuus kansaneläkkeestä vuodesta 1997 lukien markkamäärinä prosenttilukujen sijasta. Laitoshoidon ajalta enintään maksettavan eläkkeen markkamäärä pysyisi kuitenkin entisen määräisenä.

Pykälän uuteen 3 momenttiin otettaisiin nykyistä 1 momenttia vastaava säännös koskien vuotta 1996. Ensimmäisessä kuntaryhmässä yksinäiselle henkilölle ja naimisissa olevalle henkilölle maksettaisiin enintään 43 prosenttia 24 §:n 3 momentissa mainituista täysistä lisäosan markkamääristä ja toisessa kuntaryhmässä yksinäiselle henkilölle ja naimisissa olevalle henkilölle maksetaan enintään 40 prosenttia samassa momentissa määritellyistä täysimääräisen lisäosan markkamääristä. Lisäksi momentissa säädettäisiin, että säännöstä ei sovellettaisi vuonna 1996, jos henkilölle maksetaan eläkkeensaajien asumistukea. Vastaava säännös sisältyy vuodesta 1997 lukien lain 2 momenttiin, jota ei kuitenkaan voida siihen sisältyvän viittauksen vuoksi soveltaa 3 momenttiin.

91 a §. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että eläkevähenteinen kansaneläke rinnastetaan soveltuvin osin niihin termeihin, joita aikaisemmin käytettiin kansaneläke-etuuksista. Samoin aikaisemmissa laeissa käytetyt termit rinnastettaisiin soveltuvin osin eläkevähenteiseen kansaneläkkeeseen.

Lisäksi momenttiin lisättäisiin säännös, jossa määriteltäisiin, että eläkkeensaajana pidettäisiin vuonna 1996 myös kansaneläkettä hakenutta henkilöä, jolle on vahvistettu oikeus 20 §:ssä tarkoitettuun eläkkeeseen, vaikka sitä ei olisi jäänyt maksettavaksi pohjaosan eläkevähenteisyyden tai pienintä maksettavaa eläkettä koskevan säännöksen soveltamisen vuoksi. Näissä tapauksissa oikeudesta työkyvyttömyys-, työttömyys- tai vanhuuseläkkeeseen annettaisiin päätös.

Henkilö, jolle on vahvistettu kansaneläkeoikeus, rinnastettaisiin muuta lainsäädäntöä sovellettaessa henkilöön, jolle on myönnetty kansaneläke. Eläkeoikeus ratkaistaisiin, koska oikeus eläkkeensaajien hoitotukeen, eläkkeensaajien asumistukilain (592/78)

mukaiseen asumistukeen, rintamasotilaseläkelain (119/77) mukaiseen rintamalisään ja ylimääräiseen rintamalisään riippuu siitä, pidetäänkö henkilöä kansaneläkkeensaajana.

Voimaantulosäännös

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996, kuitenkin siten, että laitoshoidossa olevalle maksettavaa kansaneläkettä koskevaa 42 b §:n 1 momenttia sovellettaisiin 1 päivästä tammikuuta 1997.

Säännöksen 2 momentissa ehdotetaan, että ennen 1 päivää tammikuuta 1996 alkanut eläke, johon kuuluu pohjaosa ja lisäosa, maksettaisiin edelleen entisen suuruisena. Näissä tapauksissa pohjaosia ei muutettaisi vuoden 1996 alusta eläkevähenteisiksi. Jos lain voimaantullessa eläkkeeseen ei kuuluisi lisäosaa, pohjaosaa alennettaisiin siten, että täysimääräistä 445 markan suuruisista pohjaosaa (vuoden 1995 tasossa) alennettaisiin 60 markalla kuukaudessa. Jos pohjaosaan maksetaan lykkäyskorotusta, alennus olisi vastaavasti suurempi tai jos pohjaosa varhennusvähennyksen tai suhteutuksen takia olisi täysimääräistä pohjaosaa pienempi, alennus olisi alle 60 markkaa.

Edellä mainitulla tavalla meneteltäisiin myös silloin, kun ennen lain voimaantuloa alkanutta määräajaksi myönnettyä eläkettä jatketaan, esimerkiksi määräaikaista työkyvyttömyyseläkettä saaneelle myönnetään kuntoutustuki, sekä silloin, kun kansaneläke muutetaan toista lajia olevaksi kansaneläkkeeksi.

Edelleen 2 momentissa säädettäisiin ennen lain voimaan tuloa alkaneen pelkkää pohjaosaa saaneen eläkkeensaajan pohjaosan alentamisesta vuoden 1997 alusta ja sen jälkeen. Pohjaosaa alennettaisiin edelleen 20 prosentilla vuosittain siten, että pohjaosa lakkaisi kokonaan 1 päivästä tammikuuta 2001.

Säännöksen 2 momentin viimeisen virkkeen mukaan pohjaosan alentamisesta vuoden 1996 alussa annettaisiin päätös vain pyynnöstä. Siitä tiedotettaisiin julkisissa tiedotusvälineissä ja vuoden alussa eläkkeensaajille lähetettäisiin ilmoitus eläkkeen määrästä, joten erillistä päätöstä ei olisi tarpeen lähettää.

Voimaantulosäännöksen 3 momentissa säädettäisiin alennetun pohjaosan tarkistamisesta täysimääräiseksi niissä tapauksissa, joissa henkilölle myönnetään lisäosa vuonna

1996.

Voimaantulosäännöksen 4 momentissa säädettäisiin pohjaosan ja lisäosan yhdistämisestä ja muuttamisesta kansaneläkkeeksi 1997 lukien. Tällöin aikaisemmin maksettu pelkkä vakiomääräinen pohjaosa, jota vuoden 1996 alussa olisi alennettu 60 markalla, muutettaisiin myös eläkevähenteiseksi. Jos näin laskettu kansaneläke olisi vuoden 1997, 1998, 1999 tai 2000 alussa pienempi kuin 2 momentin mukaisesti laskettu alennettu eläke, eläkettä maksettaisiin vähintään alennetun eläkkeen suuruisena.

Voimaantulosäännöksen 5 momentin mukaan ennen lain voimaantuloa alkaneiden lapsikorotusten ja puolisolisien maksaminen jatkuisi edelleen kuitenkin enintään vuoden 2000 loppuun saakka siten, että jokaisen vuoden alussa vuodesta 1997 alkaen lapsikorotuksen ja puolisolisen määriä pienennettäisiin 20 prosentilla.

Voimaantulosäännöksen 6 momentin mukaan hautausavustuksia maksettaisiin edelleen sellaisten henkilöiden jälkeen, jotka ovat kuolleet ennen lain voimaantuloa.

Säännöksen 7 momentissa säädettäisiin laissa esiintyvien markkamäärien indeksitaso. Indeksitaso vastaisi kansaneläkelaisissa esitettyjen markkamäärien aikaisempaa indeksitasoa ja vastaisi näin ollen sitä kansaneläkeindeksin pistelukua, joka on voimassa vuoden 1981 maaliskuussa.

Säännöksen 8 momentin mukaan voitaisiin täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin ryhtyä ennen lain voimaantuloa.

1.2. Laki eläkkeensaajien asumistukilain 3 §:n muuttamisesta

3 §. Pykälän 3 momenttia esitetään muutettavaksi kansaneläkkeen lapsikorotuksia koskevan kansaneläkelain 29 §:n kumoamisen vuoksi. Momentissa määriteltäisiin asumistuen enimmäismääriin vaikuttavat lapset. Säännöksen asiallinen sisältö säilyisi ennallaan.

Voimaantulosäännös

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

1.3. Laki perhe-eläkelain 15 b §:n muuttamisesta

15 b §. Pykälän 5 momenttia esitetään

muutettavaksi kansaneläkkeen pohjaosan eläkevähenteisyyden vuoksi. Kansaneläkkeensaajan siirtymässä perhe-eläkkeensaajaksi eläkevähenteisessä pohjaosassa tuloksiluettut eläkkeet otettaisiin huomioon perhe-eläkkeen lisäosassa pohjaosan alkamisajankohdan tasoisena ja kansaneläkeindeksillä korotettuna.

Voimaantulosäännös

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

1.4. Laki rintamasotilaseläkelain 9 a §:n muuttamisesta

9 a §. Pykälään tehtäisiin kansaneläkkeen uudesta rakenteesta johtuva muutos ylimääräistä rintamalisää laskettaessa. Ylimääräinen rintamaliisa on määräytynyt maksettavan lisäosan perusteella. Ylimääräinen rintamaliisa sidottaisiin maksettavan kansaneläkkeen määrään siltä osin kun se vastaa aikaisempaa lisäosaa. Kansaneläkettä määrättäessä otettaisiin huomioon kansaneläkelain 26 §:n 1 ja 5 momentissa tarkoitettujen ulkomailta maksettavien eläkkeiden lisäksi ulkomailta maksettava oma työeläke.

Voimaantulosäännös

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996 kuitenkin siten, että sitä sovellettaisiin 1 päivästä tammikuuta 1997 lukien.

1.5. Laki työntekijäin eläkelain 8 §:n muuttamisesta

8 §. Voimassa olevan lain mukaan kansaneläkkeen pohjaosa otetaan huomioon työeläkkeessä tekemällä työeläkkeen yhteensovitusrajaan laskennallinen vähennys, jos yhteensovitusperuste eli korkein peruseläkkeen perusteena oleva palkka ylittää 7 065 markkaa kuukaudessa (vuoden 1995 TEL-indeksin taso). Vähennys kasvaa palkkatason kohotessa asteittain kansaneläkkeen pohjaosan suuruiseksi ja on pohjaosan suuruinen, kun yhteensovitusperuste ylittää 14 348 markkaa kuukaudessa. Kun kansaneläkkeen pohjaosaa ei vuoden 1996 alusta lähtien makseta kaikille eläkkeensaajille, poistuu nykyisen vähennyksen peruste. Tämän vuoksi pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten,

että pohjaosan vaikutus yhteensovitusrajan määrittämisessä poistetaan kokonaan. Muutoksen jälkeen yhteensovitusraja on kaikilla työeläkkeeseen oikeutetuilla 60 %. Pykälän 8 momenttiin on lisäksi tehty tekninen tarkistus.

Voimaantulosäännös

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Lakia sovellettaisiin sellaiseen eläkkeeseen, joka alkaa 1 päivänä tammikuuta 1996 tai sen jälkeen. Eläke alkaa 1 päivänä tammikuuta tai sen jälkeen silloin, kun eläkkeen ensimmäinen maksuerä kohdentuu lain voimaantulon jälkeiselle ajalle. Näin ollen vanhuuseläke alkaa yleensä aikaisintaan eläkkeen täyttämiskuukautta seuraavan kalenterikuukauden alusta. Työkyvyttömyyseläke alkaa pääsääntöisesti vasta sairauspäivärahan ensisijaisuuskautta päätyttyä. Jos määräajaksi myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä jatketaan tai jos eläkelaji muuttuu toiseksi, esimerkiksi työttömyys- tai työkyvyttömyyseläke vanhuuseläkkeeksi, ei ole kysymys eläkkeen alkamisesta.

Lakia sovellettaisiin myös silloin, kun 8 a §:n mukaisen uudelleen yhteensovituksen peruste on syntynyt tämän lain voimassa ollessa. Uudelleen yhteensovitus voidaan tehdä aina, kun eläkkeen määrä muuttuu muutoin kuin indeksitarkistuksen johdosta.

1.6. Laki kansaneläkelaisissa säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannuksiin annetun lain muuttamisesta

1 §. Pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti, jossa ehdotetaan, että kansaneläkkeisiin tehtäisiin vuonna 1996 indeksikorotus normaaliin tapaan yhdeltä vuodelta. Kansaneläkettä korotettaisiin vuoden 1996 alusta vuoden 1994 lokakuusta vuoden 1995 lokakuuhun tapahtunutta elinkustannusten nousua vastaavasti ja vuoden 1992 lokakuusta vuoden 1993 lokakuuhun tapahtunutta elinkustannusten nousua vastaava korotus jäisi toteuttamatta.

1 a §. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi pykälä, jossa säädettäisiin, että vammaistukeen eli vammaistukeen, lapsen hoitotukeen ja kansaneläkelain mukaiseen eläkkeensaajien hoitotukeen ei tehtäisi indeksikorotusta vuosina 1996-1998.

Voimaantulosäännös

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Säännöksen 2 momentissa säädettäisiin siitä, että lapsikorotuksiin ja puolisolisiin ei maksettaisi indeksikorotusta

1.7. Laki asumistukilain 2 §:n muuttamisesta

2 §. Pykälän muutoksella pyritään siihen, että yleistä asumistukea ei voisi saada henkilö, jolle voidaan vahvistaa oikeus kansaneläkkeeseen, vaikka henkilön saama työeläke tai muu vastaava korvaus estäisi kansaneläkkeen maksamisen.

Voimaantulosäännös

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

1.8. Laki maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain 19 §:n muuttamisesta

19 §. Pykälään tehdään kansaneläkkeen pohjaosaa ja lisäosaa koskevien muutosten edellyttämä tekninen tarkistus.

Voimaantulosäännös

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

1.9. Laki maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain 16 §:n muuttamisesta

16 §. Pykälään tehdään kansaneläkkeen pohjaosaa ja lisäosaa koskevien muutosten edellyttämä tekninen tarkistus.

Voimaantulosäännös

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

3. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivästä tammikuuta 1996 kuitenkin siten, että rintamasotilaseläkelain muutoksia sovelletaan 1.1.1997 lukien. Samasta ajankohdasta kansaneläke-etuuksiin ja muihin kansanelä-

keindeksiin sidottuihin etuuksiin tehtäisiin indeksitarkistus lukuunottamatta lapsen hoitotukea, vammaistukea tai eläkkeensaajien hoitotukea, joihin ei indeksikorotusta tehtäisi.

4. Säättämisyjärjestys

Hallitusmuodon 15 a §:n mukaan lailla on taattava jokaiselle oikeus perustoimeentulon turvaan säännöksessä luetelluissa sosiaalisissa riskitilanteissa. Perustuslakivaliokunnan mietinnössä Pe VM 25/1994 vp. perustuslakivaliokunta toteaa, perustoimeentulon turvan käsite olisi voimassa olevasta sosiaalilainsäädännöstä riippumaton eikä kiinnittyisi suoraan joihinkin olemassa oleviin etuusjärjestelmiin. Sosiaaliturvaa suunnataan ja kehitetään yhteiskunnan taloudellisten voimavarojen mukaisesti.

Esityksessä ehdotetaan, että henkilön eläketurva muodostuisi pelkästään työeläkkeestä, kun työeläkkeen määrä perhesuhteesta ja asuinpaikkakunnasta riippuen ylittää 5 294-4 448 markkaa. Uudistuksen seurauksena jokainen henkilö saa laissa olevien edellytysten mukaisesti joko kansaneläkettä, kansaneläkettä ja työeläkettä yhdessä tai työeläkettä. Lailla on siten turvattu henkilön toimeentulo vanhuuden, työkyvyttömyyden ja perheenhuoltajan kuoleman varalta. Esityksen ei voida siten katsoa heikentävän perustoimeentulon turvaa, vaikka sen tasoa on jouduttu yhteiskunnan voimavarat huomioon ottaen kohdistamaan entistä tarkoituksenmukaisemmin.

Kun puolisolisen ja lapsikorotuksen poistamisessa on myös kysymys eläketurvaan kuuluvasta lisästä, jota on maksettu huoltovelvollisuuden perusteella ja kun yhteiskunta tukee perheen toimeentuloa näissä tilanteissa jo muilla järjestelmillä, näiden etuuksien poistamisen ei välittömästi voida katsoa heikentävän 15 a §:ssä tarkoitettua perustoimeentulon turvaa.

Kun hautausavustus on kansaneläkejärjestelmässä nähty etuutena, jolla maksetut kansaneläkemaksut palautetaan niissä tapauksissa, joissa henkilö on kuollut ennen kuin on saanut kansaneläkelaisissa tarkoitettuja etuja, tällaisen etuuden poistaminen ei myöskään merkitse perustoimeentulon turvan heikentämistä. Perheenhuoltajan kuoleman johdosta jälkeensäjääneiden toimeentulo on turvattu perhe-eläkejärjestelmällä.

Esityksen mukaan eläkkeensaajille ei pa-

lautettaisi vuonna 1994 tekemättä jätettyä 1,6 % indeksitarkistusta. Ottaen huomioon muun väestön toimeentulossa tapahtunut aleneminen, jota on ollut etenkin työttömien lapsiperheiden kotitalouksissa, ehdotettu indeksijärjestely ei heikennä olennaisesti eläkkeensaajien perustoimeentulon turvaa.

Hallitus katsoo, että edellä olevista syistä lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Koska nyt ehdotettavissa muutoksissa on kysymys kuitenkin hallitusmuodon 15 a §:n tulkinnasta, asiasta olisi pyydettävä perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä olevan johdosta annetaan Eduskunnalle seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

kansaneläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/56) 25 §:n 1 ja 2 momentti, 29 ja 30 §, 3 d luvun otsikko sekä 33 §,

sellaisina kuin ne ovat, 25 §:n 1 momentti, 29 § ja 3 d luvun otsikko 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa (103/82), 25 §:n 2 momentti ja 30 § 8 päivänä maaliskuuta 1991 annetussa laissa (471/91) sekä 33 § 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa (547/93),

muutetaan 23 a §, 3 a luvun otsikko, 24 §, 25 b §:n 3 ja 4 momentti, 26 §:n 1 momentin johdantokappale ja 5 kohta sekä 2-8 momentti, sekä 27 §:n 1 momentin johdantokappale ja 4 kohta sekä 3 ja 4 momentti, 3 b luvun otsikko, 30 b §, 40 §, 42 b §:n 1 momentti ja 91 a §,

sellaisina kuin niistä ovat 23 a § sekä 25 b §:n 3 ja 4 momentti mainituissa 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa, 3 a ja 3 b luvun otsikko, 24 § sekä 26 §:n 1 momentin johdantokappale ja 4 momentti sekä 27 §:n johdantokappale mainituissa 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa, 26 §:n 1 momentin 5 kohta 16 päivänä joulukuuta 1994 annetussa laissa (1295/94), 26 §:n 2 momentti 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa (670/85), 26 §:n 3 ja 6 momentti 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa (567/93), 26 §:n 5 momentti 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa (547/93), 26 §:n 7 momentti 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa (564/93), 26 §:n 8 momentti 8 päivänä helmikuuta 1991 annetussa laissa (214/91), 27 §:n 1 momentin johdantokappale ja 4 kohta 22 päivänä joulukuuta 1983 annetussa laissa (1053/83), 27 §:n 3 momentti 8 päivänä maaliskuuta 1991 annetussa laissa ja 27 §:n 4 momentti 25 päivänä marraskuuta 1988 annetussa laissa (986/88), 30 b § mainituissa 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa, 42 b §:n 1 momentti ja 91 a § 5 päivänä helmikuuta 1988 annetussa laissa (123/88), sekä

lisätään 26 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna mainituilla 5 päivänä helmikuuta 1982, 26 päivänä heinäkuuta 1985, 25 päivänä marraskuuta 1988, 8 päivänä helmikuuta 1991, 28 päivänä kesäkuuta 1993 sekä 21 päivänä marraskuuta 1994 annetulla lailla (981/94) ja mainituilla 16 päivänä joulukuuta 1994 annetulla lailla uusi 9 ja 10 momentti sekä 42 b §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna mainituilla 5 päivänä helmikuuta 1982 ja 5 päivänä helmikuuta 1988 annetuilla laeilla, uusi 3 momentti seuraavasti:

23 a §

Kansaneläketä ei makseta, jos sen määrä kuukaudessa olisi pienempi kuin 30 markkaa.

3 a luku. Kansaneläke

24 §

Täysimääräinen kansaneläke on ensimmäisessä kuntaryhmässä 15 180 markkaa ja

toisessa kuntaryhmässä 14 532 markkaa vuodessa.

Jos eläkkeensaaja on naimisissa, täysimääräinen kansaneläke on ensimmäisessä kuntaryhmässä 13 308 markkaa ja toisessa kuntaryhmässä 12 756 markkaa vuodessa.

Täysimääräinen kansaneläke muodostuu vuonna 1996 pohjaosasta ja lisäosasta. Täysimääräisen pohjaosan määrä on 2 676 markkaa vuodessa ja täysimääräinen lisäosa ensimmäisessä kuntaryhmässä 12 504 markkaa ja toisessa kuntaryhmässä 11 856 markkaa vuodessa. Jos eläkkeensaaja on naimisissa, täysimääräinen lisäosa on ensimmäisessä kuntaryhmässä 10 632 markkaa ja toisessa kuntaryhmässä 10 080 markkaa vuodessa.

25 b §

Jos vanhuuseläkkeen hakija ei ole asunut Suomessa 40 vuotta, kansaneläke suhteutetaan hänen Suomessa asumaansa aikaan siten, että täysimääräisen kansaneläkkeen määrä kerrotaan suhteutuskertoimella. Suhteutuskertoimien saadaan jakamalla henkilön Suomessa asuma aika 40 vuodella.

Täysimääräinen työkyvyttömyyseläke, työttömyyseläke ja varhennettu vanhuuseläke suhteutetaan henkilön Suomessa asumaan aikaan, jos hän on asunut Suomessa vähemmän kuin 80 prosenttia 16 vuoden iän saavuttamisen ja eläkkeen alkamisen välisestä ajasta. Suhteutuskertoimien saadaan tällöin jakamalla henkilön Suomessa asuma aika ajalla, joka on 80 prosenttia 16 vuoden iän saavuttamisen ja eläkkeen alkamisen välisestä ajasta.

26 §

Kansaneläkettä määrättäessä otetaan huomioon henkilön jatkuvasti saama:

5) maatalousyrittäjien eläkelain 6 a §:n tai maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/90) mukaan myönnetyn sukupolvenvaihdoseläkkeen perusmäärä, maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain (1330/92) mukaan myönnetyn luopumiskorvauksen perusmäärä sekä maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/94) mukaan myönnetyn luopumistuen perusmäärä kuitenkin siten, että täysimääräisestä kansaneläkkeestä vähennetään 50 prosenttia siitä 1 - 5 kohdassa mainittujen etuuksien yhteismäärän osasta,

joka ylittää 1 460 markkaa vuodessa.

Kansaneläkettä määrättäessä ei kuitenkaan oteta huomioon työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkesäännön tai eläkeohjesäännön, taikka rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä annetun lain (13/82) mukaiseen eläkkeeseen sisältyvää lapsikorotusta eikä, jos henkilö on täyttänyt 65 vuotta 1 päivänä tammikuuta 1980 tai sen jälkeen, 65 vuoden iän täyttämisen jälkeeseen aikaan perustuvaa, eläkkeeseen suoritettua työntekijäin eläkelain 5 §:n 3 momentissa tarkoitettua tai sitä vastaavaa korotusta. Saman lain 5 §:n 4 ja 5 momentissa tarkoitettu tai sitä vastaava vähennys otetaan kuitenkin tulona huomioon.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa mainittuihin etuuksiin rinnastetaan 65 vuotta täyttäneen henkilön mainitussa kohdassa tarkoitettu eläke, jonka hän saisi, jos hän siirtyisi eläkkeelle välittömästi 65 vuotta täytettyään. Jos kuitenkin eläkkeeseen oikeuttavana otetaan huomioon myös aika 65 vuoden iän täyttämisen jälkeen, eläke luetaan kansaneläkettä määrättäessä tuloksi siihen saakka, kunnes tällainen eläke myönnetään sen suuruisena kuin se olisi, jos henkilö siirtyisi eläkkeelle 67 vuotta täytettyään.

Jos henkilö on välittömästi ennen kansaneläkkeen myöntämistä saanut perhe-eläkelain (38/69) mukaista perhe-eläkettä, johon kuuluu lisäosa, tai rintamasotilaseläkettä, jonka suuruutta määrättäessä on vuositulona joko kokonaan tai osittain otettu huomioon 1 momentissa mainittu etuus, tämä luetaan tuloksi entisen määräisenä, kuitenkin ottaen huomioon, mitä johtuu kansaneläkkeiden indeksidonnaisuudesta. Näin menetellään, jos etuuden määräytymisperusteissa ei ole tapahtunut muutosta. Etuuden määräytymisperusteen ei katsota muuttuneen sen vuoksi, että työttömyyseläke on muuttunut työkyvyttömyyseläkkeeksi tai jompikumpi näistä eläkkeistä on muuttunut vanhuuseläkkeeksi, elleivät eläkkeen määrään vaikuttavat perusteet tämän vuoksi ole muuttuneet. Tätä momenttia ei sovelleta sellaiseen etuuteen, joka ei perustu lakiin tai asetukseen taikka julkiseen eläkesääntöön.

Kansaneläkettä määrättäessä otetaan huomioon myös 1 momentissa tarkoitettuja perhe- tai huoltoeläkkeitä vastaava vieraasta valtiosta maksettava jatkuva etuus.

Samoin 1 momentin 1 kohdassa mainittuihin etuuksiin rinnastetaan tämän lain mukaista varhennettua vanhuuseläkettä saavan

henkilön mainitussa kohdassa tarkoitettu eläke, jonka hän saisi, jos hän siirtyisi eläkkeelle välittömästi 65 vuotta täytettyään.

Kun yksilöllinen varhaiseläke maksetaan puolitetuna 22 a §:n 7 momentin mukaisesti, kansaneläkettä määrättäessä otetaan huomioon 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu eläke täyden yksilöllisen varhaiseläkkeen suuruisena.

Työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä 1 momentissa mainittuihin etuuksiin rinnastetaan sellainen julkisoikeudellinen työ- tai virkasuhteeseen perustuva eläke, jonka henkilö saisi, jos hän siirtyisi sanotulle eläkkeelle välittömästi sairausajan palkan maksun päätyttyä.

Mitä edellä on sanottu kansaneläkkeestä sovelletaan vuonna 1996 24 §:n 3 momentissa säädettyyn pohjaosaan ja lisäosaan kuitenkin siten, että täysimääräisestä pohjaosasta vähennetään edellä 1 momentin 5 kohdassa säädetyn markkamäärän sijasta 50 prosenttia siitä tulojen yhteismäärän osasta, joka ylittää yksinäisellä henkilöllä ensimmäisessä kuntaryhmässä 26 468 markkaa vuodessa ja toisessa kuntaryhmässä 25 172 markkaa vuodessa ja naimisissa olevalla henkilöllä ensimmäisessä kuntaryhmässä 22 724 markkaa vuodessa ja toisessa kuntaryhmässä 21 620 markkaa vuodessa. Jos täysimääräinen pohjaosa on 25 b §:n mukaan suhteutettu, käytetään mainittujen tulo-rajojen sijasta tulo-rajana sitä markkamäärää, josta henkilön lisäosa lakkaa. Mitä 27 §:ssä on sanottu kansaneläkkeestä, sovelletaan vastaavasti vuonna 1996 24 §:n 3 momentissa säädettyyn pohjaosaan ja lisäosaan.

Pohjaosaa tarkistettaessa on soveltuvin osin voimassa, mitä lisäosan tarkistamisesta on säädetty 32 §:ssä ja 32 a §:ssä.

27 §

Poiketen siitä, mitä 26 §:ssä on säädetty, ennen 1 päivää heinäkuuta 1975 sattuneeseen eläketapahtumaan perustuva

4) työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentin 3 - 9 kohdassa tarkoitettu vanhuus-, työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke siltä osin kuin se ei ylitä kunkin eläkkeen osalta sen perusteena olevasta palkasta 1/9 prosenttia jokaiselta eläkkeellä määrättäessä huomioon otetulta kuukaudelta, ei kuitenkaan useamalta kuin 360 kuukaudelta, luetaan kansaneläkettä määrättäessä tuloksi siten, että hen-

kilön saamien edellä tarkoitettujen eläkkeiden tai eläkkeen osien yhteismäärästä otetaan huomioon enintään 15 130 markkaa vuodessa. Muilta osin 4 kohdassa tarkoitettu eläke luetaan kokonaisuudessaan tuloksi kansaneläkkeessä.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista markkamääristä vähennetään henkilön saamien muiden kansaneläkkeeseen vaikuttavien tulojen määrä, ja näin saatuun markkamäärään lisätään se osa, jolla tulot ylittävät 5 700 markkaa.

Mitä 1 - 3 momentissa säädetään, sovelletaan myös silloin, kun kansaneläkettä määrättäessä luetaan tuloksi ennen 1 päivää tammikuuta 1983 alkaneet sotilasvammalain mukainen huoltoeläke sekä sotilasvammalain 8 §:n 2 momentin ja 9 §:n perusteella elin-koron perusmäärään maksettavat korotukset.

3 b luku. Hoitotuki

30 b §

Hoitotuki maksetaan samalla tavoin henkilön Suomessa asumaan aikaan suhteutettuna kuin 25 b §:ssä säädetään.

Hoitotukea ei makseta, jos sen määrä kuukaudessa olisi pienempi kuin 30 markkaa.

40 §

Eläke-erä menetetään, jos sitä ei ole nostettu kolmen vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä lukien, jonka aikana se on erääntynyt maksettavaksi.

42 b §

Jos kansaneläkkeensaaja on 42 a §:ssä tarkoitettussa hoidossa, kansaneläkkeestä ei siltä ajalta, kun hoito kestää yli kolme kuukautta, makseta sitä osaa, joka ylittää kansaneläkkeensaajalla ensimmäisessä kuntaryhmässä 671,06 markkaa ja toisessa kuntaryhmässä 618,20 markkaa kuukaudessa sekä naimisissa olevalla kansaneläkkeensaajalla ensimmäisessä kuntaryhmässä 603,98 markkaa ja toisessa kuntaryhmässä 559,00 markkaa kuukaudessa.

Jos eläkkeensaaja on 42 a §:ssä tarkoitettussa hoidossa, lisäosasta ei vuonna 1996 siltä ajalta, kun hoito kestää yli kolme kuukautta, makseta sitä osaa, joka ylittää ensimmäisessä kuntaryhmässä 43 prosenttia ja toisessa kuntaryhmässä 40 prosenttia 24 §:n

3 momentissa mainitusta täysimääräisestä lisäosasta. Tätä ei kuitenkaan sovelleta, jos eläkkeensaajalle maksetaan eläkkeensaajien asumistukilain mukaista asumistukea.

91 a §

Mitä muualla laissa säädetään kansaneläkkeen perusosasta, pohjaosasta, tukiosasta, tukilisästä, lisäosasta sekä apu- ja hoitolisästä, on soveltuvin osin voimassa kansaneläkkeestä sekä tämän lain mukaisesta hoitotuesta. Mitä tässä laissa säädetään kansaneläkkeestä, sovelletaan vastaavasti soveltuvin osin pohjaosaan ja lisäosaan. Vastaavasti mitä muualla laissa säädetään kansaneläkkeensaajasta, on voimassa vuonna 1996 henkilöstä, jolle on vahvistettu oikeus 20 §:ssä tarkoitettuun kansaneläkkeeseen.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996 kuitenkin siten, että 42 b §:n 1 momenttia sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 1997.

Ennen tämän lain voimaan tuloa alkanut pohjaosa ja lisäosa maksetaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olevan lain mukaisena. Jos eläkkeeseen ei kuulu lisäosaa, pohjaosan täysi määrä on 2316 markkaa vuodessa 1 päivästä tammikuuta 1996 taikka siitä ajankohdasta alkaen, josta lisäosa lakkaa. Tätä eläkkeen määrää pienennetään 1 päivästä tammikuuta 1997 lukien ja sen jälkeen kunkin vuoden alusta 20 prosenttia. Prosenttimäärä lasketaan kunkin vuoden alussa edellä sanotusta 2 316 markasta ottaen huomioon kansaneläkkeiden indeksisidonaisuus. Edellä mainitulla tavalla menetellään myös, kun ennen tämän lain voimaantuloa alkanutta määrääjäksi myönnettyä eläkettä jatketaan tai työttömyyseläke muutetaan työkyvyttömyyseläkkeeksi taikka työttömyys- tai työkyvyttömyyseläke muutetaan vanhuuseläkkeeksi. Pohjaosan muuttamisesta tämän voimaantulosäännöksen mukaiseksi 1 päivästä tammikuuta 1996 alkaen annetaan

kirjallinen päätös vain pyynnöstä.

Jos pohjaosa maksetaan 2 momentin mukaisena ja eläkkeensaajalle myönnetään lisäosa vielä vuonna 1996, pohjaosa tarkistetaan 24 §:n 3 momentin suuruiseksi lisäosan alkamisajankohdasta.

Eläkkeensaajalle maksettu pohjaosa ja lisäosa muutetaan kansaneläkkeeksi 1 päivästä tammikuuta 1997 lukien. Jos näin laskettu kansaneläke olisi 1 päivänä tammikuuta 1997 tai sen jälkeen vuoden 1998, 1999 tai 2000 alussa tarkasteltuna pienempi kuin aikaisemmin maksettu eläkkeen määrä, eläkettä maksetaan kuitenkin vähintään 2 momentin mukaisena.

Jos eläkkeensaajalla on oikeus lapsikorotukseen, puolisolisään tai puolisolisää vastaavaan aikaisempaan etuuteen lain voimaan tuloa edeltäneeltä kuukaudelta, niitä maksetaan niin kauan kuin eläkkeensaajan oikeus etuuteen olisi jatkunut entisin perustein ilman uutta päätöstä, kuitenkin enintään 31 päivään joulukuuta 2000 saakka. Lapsikorotusta ja puolisolisää tai sitä vastaavaa etuutta pienennetään kuitenkin 1 päivästä tammikuuta 1997 lukien ja sen jälkeen kunkin vuoden alusta 20 prosenttia. Prosenttimäärä lasketaan lapsikorotuksen ja puolisolisän siitä määrästä, jota maksettiin tämän lain voimaan tullessa.

Ennen tämän lain voimaantuloa kuolleen henkilön jälkeen hautausavustus maksetaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olevan lain mukaisesti.

Tässä laissa säädetty markkamäärät vastaavat kansaneläkeindeksin sitä pistelukua, jonka mukaan vuoden 1981 maaliskuussa maksettavina olevien kansaneläkkeiden suuruus on laskettu.

Ennen tämän lain voimaan tuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

L a k i

eläkkeensaajien asumistukilain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetun eläkkeensaajien asumistukilain (591/78) 3 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on 8 päivänä maaliskuuta 1991 annetussa laissa (473/1991), seuraavasti:

3 §

Valtioneuvosto vahvistaa vuosittain ne asumiskustannusten enimmäismäärät, jotka otetaan huomioon asumistukea määrättäessä. Enimmäismäärät vahvistetaan asunnon sijaintipaikkakunnan perusteella. Edellä mainittuja enimmäismääriä korotetaan 20 prosentilla, jos eläkkeensaajan luona asuu vähintään yksi lapsi ja 40 prosentilla, jos hänen luonaan asuu vähintään kolme lasta.

Lapsella tarkoitetaan 16 vuotta nuorempaa eläkkeensaajan tai hänen puolisonsa lasta tai sellaista kasvattilasta, jonka toimeentulosta eläkkeensaaja tai hänen samassa taloudessa asuva puolisonsa huolehtii.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

3.

L a k i**perhe-eläkelain 15 b §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 17 päivänä tammikuuta 1969 annetun perhe-eläkelain (38/69) 15 b §:n 5 momentti, sellaisena kuin se on 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa (105/82), seuraavasti:

15 b §

Jos leski on välittömästi ennen leskeneläkkeen lisäosan myöntämistä saanut rintamasotilaseläkettä tai sellaista kansaneläkettä, johon kuuluu pohjaosa tai lisäosa, jonka suuruutta määrättäessä on vuositulona joko kokonaan tai osittain otettu huomioon muun lain tai asetuksen tai julkisen eläkesäännön mukainen eläke taikka sitä vastaava jatkuva suoritus tai korvaus, tämä luetaan tuloksi entisen määräisenä, kuitenkin ottaen huomioon, mitä johtuu kansaneläkkeiden ja perhe-eläkkeiden indeksisidonnaisuudesta. Näin

menetellään, jos etuuden määräytymisperusteissa ei ole tapahtunut muutosta. Etuuden määräytymisperusteen ei katsota muuttuneen sen vuoksi, että työttömyyseläke on muuttunut työkyvyttömyyseläkkeeksi tai jompikumpi näistä eläkkeistä on muuttunut vanhuuseläkkeeksi, elleivät eläkkeen määrään vaikuttavat perusteet tämän vuoksi ole muuttuneet.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

4.

L a k i**rintamasotilaseläkelain 9 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 28 päivänä tammikuuta 1977 annetun rintamasotilaseläkelain (119/77) 9 a §, sellaisena kuin se on muutettuna 25 päivänä heinäkuuta 1986 ja 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetuilla laeilla (589/86 ja 551/93), seuraavasti:

9 a §

Oikeus ylimääräiseen rintamalisään on rintamalisänsaajalla, jolle maksetaan kansaneläkettä.

Ylimääräinen rintamalisä on 25 prosenttia siitä maksettavasta kansaneläkkeen osasta, joka ylittää 3 868,32 markkaa vuodessa. Sotilasvammalain mukaista elinkorkoa saavan ylimääräinen rintamalisä määräytyy kuitenkin sen suuruudesta kansaneläkkeen sanotun markkamäärän ylittävästä osasta, joka maksettaisiin, jos mainittua elinkorkoa ei olisi otettu huomioon kansaneläkettä määrättäessä. Ulkomailta maksettavaa eläkettä tai siihen rinnastettavaa jatkuvaa etuutta saavan ylimääräinen rintamalisä määräytyy sen suuruudesta kansaneläkkeestä, joka maksettaisiin, jos mainitut tulot otettaisiin huomioon kansaneläkettä määrättäessä. Ylimääräinen rintamalisä maksetaan kuitenkin aina vähintään 20 markan suuruisena.

Jos eläkkeensaajan kansaneläkettä olisi vähennettävä kansaneläkelain 42 b §:n mukaisesti laitoshoidon perusteella, ylimääräinen rintamalisä lasketaan kuitenkin vähentämättömästä kansaneläkkeestä. Jos kansaneläke on kansaneläkelain 25 b §:n mukaisesti suhteutettu aikaan, jonka vakuutettu on asunut Suomessa, ylimääräinen rintamalisä lasketaan suhteuttamattomasta kansaneläkkeestä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996 ja sitä sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 1997.

Tässä laissa säädetyt markkamäärät vastaavat sitä kansaneläkeindeksin pistelukua, jonka mukaan vuoden 1986 tammikuussa maksettavina olevien kansaneläkkeiden suuruus on laskettu.

5.

Laki**työntekijäin eläkelain 8 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain (395/61) 8 §:n 2 ja 8 momentti, sellaisina kuin ne ovat 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa (559/1993), seuraavasti:

8 §

Yhteensovitusraja lasketaan yhteensovitusperusteesta, jona 3 momentissa säädetyin poikkeuksin käytetään korkeinta peruseläkkeen perusteena olevaa eläkepalkkaa tai työtuloa sellaisesta työ- tai virkasuhteesta taikka yrittäjätoiminnasta, josta eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi on luettu vähintään vuosi. Yhteensovitusraja saadaan ottamalla 60 prosenttia yhteensovitusperusteesta tai, jos kysymys on osaeläkkeenä myönnettävää työkyvyttömyyseläkkeestä, 30 prosenttia yhteensovitusperusteesta.

Sovellettaessa 5 momenttia otetaan perheläkelain mukaiset eläkkeet kunakin kalenterivuonna huomioon sen määräisinä kuin ne ovat edeltäneen kalenterivuoden marraskuun 1 päivänä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Tätä lakia sovelletaan sellaiseen eläkkeeseen, joka alkaa 1 päivänä tammikuuta 1996 tai sen jälkeen. Lakia sovelletaan myös niissä tapauksissa, joissa 8 a §:n mukaisen uudelleen yhteensovituksen peruste on syntynyt tämän lain voimassa ollessa.

6.

L a k i**kansaneläkelaiissa säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannuksiin annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään kansaneläkelaiissa säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannuksiin 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun lain (348/56) 1 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 29 päivänä joulukuuta 1983 annetulla lailla (1127/83), uusi 3 momentti, ja lakiin uusi 1 a § seuraavasti:

1 §

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettua elinkustannusten muutosta laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon elinkustannusten nousua vuoden 1992 lokakuusta vuoden 1993 lokakuuhun.

1 a §

Sen estämättä, mitä edellä 1 §:ssä säädetään, korotusta ei vuosina 1996, 1997 ja 1998 tehdä kansaneläkelain 30 a §:ssä tarkoitettuun eläkkeensaajien hoitotukeen, lap-

sen hoitotuesta annetun lain (444/69) mukaiseen hoitotukeen eikä vammaistukilain (124/88) mukaiseen vammaistukeen.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Kansaneläkelain muuttamisesta annetun lain (/) voimaantulosäännöksen 5 momentin perusteella maksettavia lapsikorotuksia ja puolisolisiä ei kuitenkaan koroteta tai alenneta tämän lain 1 §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla.

7.

L a k i**asumistukilain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 4 päivänä kesäkuuta 1975 annetun asumistukilain (408/75) 2 §:n 3 ja 4 kohta, sellaisina kuin ne ovat 13 päivänä helmikuuta 1987 annetussa laissa (154/87), seuraavasti:

2 §

Tämän lain mukaista asumistukea ei myönnetä:

3) yhden henkilön ruokakunnalle, jos asianomainen henkilö saa sellaista eläkettä tai hänelle voidaan vahvistaa oikeus sellaiseen eläkkeeseen, jonka lisänä voidaan myöntää eläkkeensaajien asumistukilain (591/78) mukaista asumistukea;

4) kahden henkilön ruokakunnalle, joka muodostuu aviopuolisoista tai keskenään avioliitonomaisissa olosuhteissa avioliittoa solmimatta jatkuvasti yhteistaloudessa elävistä henkilöistä ja johon kuuluva saa 3 kohdassa tarkoitettua eläkettä tai jos hänelle voidaan vahvistaa oikeus 3 kohdassa tarkoitettuun eläkkeeseen; eikä

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

8.

L a k i**maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain 19 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maatalousyrittäjien luopumistuesta 16 päivänä joulukuuta 1994 annetun lain (1293/94) 19 §:n 1 momentti, seuraavasti:

19 §

Luopumistuen täydennysosa on yhtä suuri kuin se kansaneläke, joka luopujalle olisi myönnetty, jos hänellä luopumistuen alkaessa olisi ollut oikeus työkyvyttömyyseläkkeenä myönnettyyn kansaneläkkeeseen. Täydennysosaa laskettaessa ei kuitenkaan sovelleta, mitä kansaneläkelain 25 b ja 28 §:ssä säädetään. Täydennysosaa määrättäessä sovelletaan kansaneläkelain 26 §:n 5 momenttia sellaisena kuin se on voimassa kansaneläkelain muuttamisesta annetun lain (547/93) tullessa voimaan. Sen jälkeen kun luopumistuki on myönnetty, täydennysosan määrää tarkistetaan vain sanotun lain 32 a §:n 3 momentissa tarkoitettujen perhesuhteiden

muutosten johdosta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1996 ja sitä sovelletaan, jos luopuminen tapahtuu tai, kun luopumistuki perustuu maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain 21 §:ään, siinä tarkoitettu ehdollinen päätös annetaan tämän lain tultua voimaan.

Sen estämättä, mitä edellä 1 momentissa säädetään, sovelletaan ennen tämän lain voimaantuloa myönnetyn luopumistuen täydennysosaan, jos siihen ei kuulu kansaneläkkeen lisäosaa vastaavaa osuutta, soveltuvin osin, mitä kansaneläkelain muuttamisesta annetun lain (/) voimaantulosäännöksen 2, 4 ja 7 momentissa säädetään.

9.

L a k i**maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain 16 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä 28 päivänä joulukuuta 1990 annetun lain (1317/90) 16 §:ään uusi 4 momentti seuraavasti:

16 §

Täydennysosan määrää laskettaessa sovelletaan kansaneläkelakia sellaisena kuin se oli voimassa kansaneläkelain muuttamisesta annetun lain (/) tullessa voimaan. Jos

täydennysosaan ei kuulu kansaneläkkeen lisäosaa vastaavaa osuutta, sovelletaan sanotun täydennysosaan soveltuvin osin, mitä sanotun kansaneläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen 2 ja 7 mo-

mentissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
kuuta 1996.

Helsingissä 29 päivänä syyskuuta 1995

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Sosiaali- ja terveysministeri *Sinikka Mönkäre*

1.

Laki

kansaneläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/56) 25 §:n 1 ja 2 momentti, 29 ja 30 §, 3 d luvun otsikko sekä 33 §,

sellaisina kuin ne ovat, 25 §:n 1 momentti, 29 § ja 3 d luvun otsikko 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa (103/82), 25 §:n 2 momentti ja 30 § 8 päivänä maaliskuuta 1991 annetussa laissa (471/91) sekä 33 § 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa (547/93),

muutetaan 23 a §, 3 a luvun otsikko, 24 §, 25 b §:n 3 ja 4 momentti, 26 §:n 1 momentin johdantokappale ja 5 kohta sekä 2-8 momentti, 27 §:n 1 momentin 4 kohta sekä 3 ja 4 momentti, 3 b luvun otsikko, 30 b §, 40 §, 42 b §:n 1 momentti ja 91 a §,

sellaisina kuin niistä ovat 23 a § sekä 25 b §:n 3 ja 4 momentti mainitussa 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa, 3 a ja 3 b luvun otsikko, 24 § sekä 26 §:n 1 momentin johdantokappale ja 4 momentti mainitussa 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa, 26 §:n 1 momentin 5 kohta 16 päivänä joulukuuta 1994 annetussa laissa (1295/94), 26 §:n 2 momentti 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa (670/85), 26 §:n 3 ja 6 momentti 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa (567/93), 26 §:n 5 momentti 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa (547/93), 26 §:n 7 momentti 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa (564/93), 26 §:n 8 momentti 8 päivänä helmikuuta 1991 annetussa laissa (214/91), 27 §:n 1 momentin 4 kohta 22 päivänä joulukuuta 1983 annetussa laissa (1053/83), 27 §:n 3 momentti 8 päivänä maaliskuuta 1991 annetussa laissa (471/91) ja 27 §:n 4 momentti 25 päivänä marraskuuta 1988 annetussa laissa (986/88), 30 b § mainitussa 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa, 42 b §:n 1 momentti ja 91 a § 5 päivänä helmikuuta 1988 annetussa laissa (123/88), sekä

lisätään 26 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna mainitulla 5 päivänä helmikuuta 1982, mainitulla 26 päivänä heinäkuuta 1985, 25 päivänä marraskuuta 1988, mainitulla 8 päivänä helmikuuta 1991, mainituilla 28 päivänä kesäkuuta 1993, 21 päivänä marraskuuta 1994 ja mainitulla 16 päivänä joulukuuta annetuilla laeilla (986/88 ja 981/94), uusi 9 ja 10 momentti sekä 42 b §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna mainituilla 5 päivänä helmikuuta 1982 ja 5 päivänä helmikuuta 1988 annetuilla laeilla, uusi 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

23 a §
 Kansaneläkettä ei myönnetä, jos sen määrä kuukaudessa olisi pienempi kuin 30 markkaa.

3 a luku.
Kansaneläkkeen pohjaosa ja lisäosa

24 §
 Kansaneläkkeeseen kuuluu aina eläkkeen pohjaosa, joka on 2 676 markkaa vuodessa.

Ehdotus

23 a §
 Kansaneläkettä ei *makseta*, jos sen määrä kuukaudessa olisi pienempi kuin 30 markkaa.

3 a luku.
Kansaneläke

24 §
Täysimääräinen kansaneläke on ensimmäisessä kuntaryhmässä 15 180 markkaa ja toisessa kuntaryhmässä 14 532 markkaa vuodessa.

Jos eläkkeensaaja on naimisissa, täysimääräinen kansaneläke on ensimmäisessä kuntaryhmässä 13 308 markkaa ja toisessa kuntaryhmässä 12 756 markkaa vuodessa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Täysimääräinen kansaneläke muodostuu vuonna 1996 pohjaosasta ja lisäosasta. Täysimääräisen pohjaosan määrä on 2 676 markkaa vuodessa ja täysimääräinen lisäosa ensimmäisessä kuntaryhmässä 12 504 markkaa ja toisessa kuntaryhmässä 11 856 markkaa vuodessa. Jos eläkkeensaaja on naimisissa, täysimääräinen lisäosa on ensimmäisessä kuntaryhmässä 10 632 markkaa ja toisessa kuntaryhmässä 10 080 markkaa vuodessa.

25 §

Kansaneläkkeeseen kuuluu jäljempänä tässä luvussa säädettyin edellytyksin lisäosa, jonka täysi määrä on ensimmäisessä kuntaryhmässä 12 504 markkaa ja toisessa 11 856 markkaa vuodessa.

Jos eläkkeensaaja on naimissa, täysimääräinen lisäosa on ensimmäisessä kuntaryhmässä 10 632 markkaa ja toisessa kuntaryhmässä 10 080 markkaa vuodessa.

25 §

(1 mom. kumotaan)

(2 mom. kumotaan)

25 b §

Jos vanhuuseläkkeen hakija ei ole asunut Suomessa 40 vuotta, pohjaosa ja lisäosa suhteutetaan hänen Suomessa asumaansa aikaan siten, että pohjaosan ja erikseen täysimääräisen lisäosan määrä kerrotaan suhteutuskertoimella. Suhteutuskerroin saadaan jakamalla vakuutetun Suomessa asuma aika 40 vuodella.

Työkyvyttömyyseläkkeen, työttömyyseläkkeen ja varhennetun vanhuuseläkkeen pohjaosa ja lisäosa suhteutetaan vakuutetun Suomessa asumaan aikaan, jos hän on asunut Suomessa vähemmän kuin 80 prosenttia 16 vuoden iän saavuttamisen ja eläkkeen alkamisen välisestä ajasta. Suhteutuskerroin saadaan tällöin jakamalla vakuutetun Suomessa asuma aika ajalla, joka on 80 prosenttia 16 vuoden iän saavuttamisen ja eläkkeen alkamisen välisestä ajasta.

Jos vanhuuseläkkeen hakija ei ole asunut Suomessa 40 vuotta, kansaneläke suhteutetaan hänen Suomessa asumaansa aikaan siten, että täysimääräisen kansaneläkkeen määrä kerrotaan suhteutuskertoimella. Suhteutuskerroin saadaan jakamalla henkilön Suomessa asuma aika 40 vuodella.

Täysimääräinen työkyvyttömyyseläke, työttömyyseläke ja varhennettu vanhuuseläke suhteutetaan henkilön Suomessa asumaan aikaan, jos hän on asunut Suomessa vähemmän kuin 80 prosenttia 16 vuoden iän saavuttamisen ja eläkkeen alkamisen välisestä ajasta. Suhteutuskerroin saadaan tällöin jakamalla henkilön Suomessa asuma aika ajalla, joka on 80 prosenttia 16 vuoden iän saavuttamisen ja eläkkeen alkamisen välisestä ajasta.

26 §

Lisäosaa määrättäessä otetaan huomioon vakuutetun jatkuvasti saama:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Kansaneläkettä määrittäessä otetaan huomioon henkilön jatkuvasti saama:

5) maatalousyrittäjien eläkelain 6 a §:n tai maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/90) mukaan myönnetyn sukupolvenvaihdoseläkkeen perusmäärä, maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain (1330/92) mukaan myönnetyn luopumiskorvauksen perusmäärä sekä maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/94) mukaan myönnetyn luopumistuen perusmäärä kuitenkin siten, että täysimääräisestä *lisäosasta* vähennetään 50 prosenttia siitä 1—5 kohdassa mainittujen etuuksien yhteismäärän osasta, joka ylittää 1 460 markkaa vuodessa.

Lisäosaa määrittäessä ei kuitenkaan oteta huomioon työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkesäännön tai eläkeohjesäännön, taikka rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä annetun lain (13/82) mukaiseen eläkkeeseen sisältyvää lapsikorotusta eikä, jos *vakuutettu* on täyttänyt 65 vuotta 1 päivänä tammikuuta 1980 tai sen jälkeen, 65 vuoden iän täyttämisen jälkeiseen aikaan perustuvaa, eläkkeeseen suoritettua työntekijäin eläkelain 5 §:n 3 momentissa tarkoitettua tai sitä vastaavaa korotusta. Saman lain 5 §:n 4 ja 5 momentissa tarkoitettu tai sitä vastaava vähennys otetaan kuitenkin tulona huomioon.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa mainittuihin etuuksiin rinnastetaan 65 vuotta täyttäneen *vakuutetun* mainitussa kohdassa tarkoitettu eläke, jonka hän saisi, jos hän siirtyisi eläkkeelle välittömästi 65 vuotta täytettyään. Jos kuitenkin eläkkeeseen oikeuttavana otetaan huomioon myös aika 65 vuoden iän täyttämisen jälkeen, eläke luetaan *lisäosaa* määrittäessä tuloksi siihen saakka, kunnes tällainen eläke myönnetään sen suuruisena kuin se olisi, jos *vakuutettu* siirtyisi eläkkeelle 67 vuotta täytettyään.

Jos *vakuutettu* on välittömästi ennen *lisäosan* myöntämistä saanut perhe-eläkelain (38/69) mukaista perhe-eläkettä, johon kuuluu *lisäosa*, tai rintamasotilaseläkettä, jonka suuruutta määrittäessä on vuositulona joko kokonaan tai osittain otettu huomioon 1 momentissa mainittu etuus, tämä luetaan tuloksi entisen määräisenä, kuitenkin ottaen huomioon, mitä johtuu kansaneläkkeiden indeksidonnaisuudesta. Näin menetellään, jos

5) maatalousyrittäjien eläkelain 6 a §:n tai maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/90) mukaan myönnetyn sukupolvenvaihdoseläkkeen perusmäärä, maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain (1330/92) mukaan myönnetyn luopumiskorvauksen perusmäärä sekä maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/94) mukaan myönnetyn luopumistuen perusmäärä kuitenkin siten, että täysimääräisestä kansaneläkkeestä vähennetään 50 prosenttia siitä 1 - 5 kohdassa mainittujen etuuksien yhteismäärän osasta, joka ylittää 1 460 markkaa vuodessa.

Kansaneläkettä määrittäessä ei kuitenkaan oteta huomioon työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkesäännön tai eläkeohjesäännön, taikka rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä annetun lain (13/82) mukaiseen eläkkeeseen sisältyvää lapsikorotusta, *kuntoutuskorotusta* eikä, jos *henkilö* on täyttänyt 65 vuotta 1 päivänä tammikuuta 1980 tai sen jälkeen, 65 vuoden iän täyttämisen jälkeiseen aikaan perustuvaa, eläkkeeseen suoritettua työntekijäin eläkelain 5 a §:n 1 momentissa tarkoitettua tai sitä vastaavaa korotusta. Saman lain 5 a §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettu tai sitä vastaava vähennys otetaan kuitenkin tulona huomioon.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa mainittuihin etuuksiin rinnastetaan 65 vuotta täyttäneen *henkilön* mainitussa kohdassa tarkoitettu eläke, jonka hän saisi, jos hän siirtyisi eläkkeelle välittömästi 65 vuotta täytettyään. Jos kuitenkin eläkkeeseen oikeuttavana otetaan huomioon myös aika 65 vuoden iän täyttämisen jälkeen, eläke luetaan *kansaneläkettä* määrittäessä tuloksi siihen saakka, kunnes tällainen eläke myönnetään sen suuruisena kuin se olisi, jos *henkilö* siirtyisi eläkkeelle 67 vuotta täytettyään.

etuuden määräytymisperusteissa ei ole tapahtunut muutosta. Etuuden määräytymisperusteiden ei katsota muuttuneen sen vuoksi, että työttömyyseläke on muuttunut työkyvyttömyyseläkkeeksi tai jompikumpi näistä eläkkeistä on muuttunut vanhuuseläkkeeksi, elleivät eläkkeen määrään vaikuttavat perusteet tämän vuoksi ole muuttuneet. Tätä momenttia ei sovelleta sellaiseen etuuteen, joka ei perustu lakiin tai asetukseen taikka julki-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

seen eläkesääntöön.

Lisäosaa määrättäessä otetaan huomioon myös 1 momentissa tarkoitettuja perhe- tai huoltoeläkkeitä vastaava vieraasta valtiosta maksettava jatkuva etuus.

Samoin 1 momentin 1 kohdassa mainittuihin etuuksiin rinnastetaan tämän lain mukaista varhennettua vanhuuseläkettä saavan *vakuutetun* mainitussa kohdassa tarkoitettu eläke, jonka hän saisi, jos hän siirtyisi eläkkeelle välittömästi 65 vuotta täytettyään.

Kun yksilöllinen varhaiseläke maksetaan puolittettuna 22 a §:n 7 momentin mukaisesti, *lisäosaa* määrättäessä otetaan huomioon 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu eläke täyden yksilöllisen varhaiseläkkeen suuruisena.

Työkyvyttömyyseläkkeen lisäosaa määrättäessä 1 momentissa mainittuihin etuuksiin rinnastetaan sellainen julkisoikeudelliseen työ- tai virkasuhteeseen perustuva eläke, jonka *vakuutettu* saisi, jos hän siirtyisi sanotulle eläkkeelle välittömästi sairausajan palkan maksun päätyttyä.

Jos *henkilö* on välittömästi ennen kansaneläkkeen myöntämistä saanut perhe-eläkelain (38/69) mukaista perhe-eläkettä, johon kuuluu lisäosa, tai rintamasotilaseläkettä, jonka suuruutta määrättäessä on vuositulona joko kokonaan tai osittain otettu huomioon 1 momentissa mainittu etuus, tämä luetaan tuloksi entisen määräisenä, kuitenkin ottaen huomioon, mitä johtuu kansaneläkkeiden indeksidonnaisuudesta. Näin menetellään, jos etuuden määräytymisperusteissa ei ole tapahtunut muutosta. Etuuden määräytymisperusteen ei katsota muuttuneen sen vuoksi, että työttömyyseläke on muuttunut työkyvyttömyyseläkkeeksi tai jompikumpi näistä eläkkeistä on muuttunut vanhuuseläkkeeksi, elleivät eläkkeen määrään vaikuttavat perusteet tämän vuoksi ole muuttuneet. Tätä momenttia ei sovelleta sellaiseen etuuteen, joka ei perustu lakiin tai asetukseen taikka julkiseen eläkesääntöön.

Kansaneläkettä määrättäessä otetaan huomioon myös 1 momentissa tarkoitettuja perhe- tai huoltoeläkkeitä vastaava vieraasta valtiosta maksettava jatkuva etuus.

Samoin 1 momentin 1 kohdassa mainittuihin etuuksiin rinnastetaan tämän lain mukaista varhennettua vanhuuseläkettä saavan *henkilön* mainitussa kohdassa tarkoitettu eläke, jonka hän saisi, jos hän siirtyisi eläkkeelle välittömästi 65 vuotta täytettyään.

Kun yksilöllinen varhaiseläke maksetaan puolittettuna 22 a §:n 7 momentin mukaisesti, *kansaneläkettä* määrättäessä otetaan huomioon 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu eläke täyden yksilöllisen varhaiseläkkeen suuruisena.

Työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä 1 momentissa mainittuihin etuuksiin rinnastetaan sellainen julkisoikeudellinen työ- tai virkasuhteeseen perustuva eläke, jonka *henkilö* saisi, jos hän siirtyisi sanotulle eläkkeelle välittömästi sairausajan palkan maksun päätyttyä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Mitä edellä on sanottu kansaneläkkeestä sovelletaan vuonna 1996 24 §:n 3 momentissa säädettyyn pohjaosaan ja lisäosaan kuitenkin siten, että täysimääräisestä pohjaosasta vähennetään edellä 1 momentin 5 kohdassa säädetyn markkamäärän sijasta 50 prosenttia siitä tulojen yhteismäärän osasta, joka ylittää yksinäisellä henkilöllä ensimmäisessä kuntaryhmässä 26 468 markkaa vuodessa ja naimisissa olevalla henkilöllä ensimmäisessä kuntaryhmässä 22 724 markkaa vuodessa ja toisessa kuntaryhmässä 21 620 markkaa vuodessa. Jos täysimääräinen pohjaosa on 25 b §:n mukaan suhteutettu, käytetään mainittujen tulorajojen sijasta tulorajana sitä markkamäärää, josta henkilön lisäosa lakkaa. Mitä 27 §:ssä on sanottu kansaneläkkeestä, sovelletaan vastaavasti vuonna 1996 24 §:n 3 momentissa säädettyyn pohjaosaan ja lisäosaan.

Pohjaosaa tarkistettaessa on soveltuvin osin voimassa, mitä lisäosan tarkistamisesta on säädetty 32 §:ssä ja 32 a §:ssä.

27 §

Poiketen siitä, mitä 26 ja 26 a §:ssä on säädetty, ennen 1 päivää heinäkuuta 1975 sattuneeseen eläketapahtumaan perustuva

4) työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentin 3—9 kohdassa tarkoitettu vanhuus-, työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke siltä osin kuin se ei ylitä kunkin eläkkeen osalta sen perusteena olevasta palkasta 1/9 prosenttia jokaiselta eläkettä määrättäessä huomioon otetulta kuukaudelta, ei kuitenkaan useammalta kuin 360 kuukaudelta,

luetaan *lisäosaa* määrättäessä tuloksi siten, että *vakuumetun* saamien edellä tarkoitettujen eläkkeiden tai eläkkeen osien yhteismäärästä otetaan huomioon enintään 15 130 markkaa vuodessa. Muilta osin 4 kohdassa tarkoitettu eläke luetaan kokonaisuudessaan *lisäosatu-* *loksi*.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista markkamääristä vähennetään *vakuumetun* saamien muiden *lisäosaan* vaikuttavien tulojen määrä, ja näin saatuun markkamäärään lisätään se osa, jolla tulot ylittävät 5 700 markkaa.

27 §

Poiketen siitä, mitä 26 §:ssä on säädetty, ennen 1 päivää heinäkuuta 1975 sattuneeseen eläketapahtumaan perustuva

4) työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentin 3—9 kohdassa tarkoitettu vanhuus-, työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke siltä osin kuin se ei ylitä kunkin eläkkeen osalta sen perusteena olevasta palkasta 1/9 prosenttia jokaiselta eläkettä määrättäessä huomioon otetulta kuukaudelta, ei kuitenkaan useammalta kuin 360 kuukaudelta, luetaan *kansaneläkettä* määrättäessä tuloksi siten, että *henkilön* saamien edellä tarkoitettujen eläkkeiden tai eläkkeen osien yhteismäärästä otetaan huomioon enintään 15 130 markkaa vuodessa. Muilta osin 4 kohdassa tarkoitettu eläke luetaan kokonaisuudessaan *tuloksi kansaneläkkeessä*.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista markkamääristä vähennetään *henkilön* saamien muiden *kansaneläkkeeseen* vaikuttavien tulojen määrä, ja näin saatuun markkamäärään lisätään se osa, jolla tulot ylittävät 5 700 markkaa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Mitä 1—3 momentissa on säädetty, sovelletaan myös silloin, kun *lisäosaa* määrättäessä luetaan tuloksi ennen 1 päivää tammikuuta 1983 alkaneet sotilasvammalain mukainen huoltoeläke sekä sotilasvammalain 8 §:n 2 momentin ja 9 §:n perusteella elin-koron perusmäärään maksettavat korotukset.

Mitä 1 - 3 momentissa on säädetty, sovelletaan myös silloin, kun *kansaneläkettä* määrättäessä luetaan tuloksi ennen 1 päivää tammikuuta 1983 alkaneet sotilasvammalain mukainen huoltoeläke sekä sotilasvammalain 8 §:n 2 momentin ja 9 §:n perusteella elin-koron perusmäärään maksettavat korotukset.

3 b luku.

Kansaneläkkeeseen maksettavat llisät

29 §

Jos vakuutettu tai hänen puolisonsa 16 vuotta nuorempi lapsi elää samassa taloudessa vakuutetun kanssa tai jos vakuutettu tai hänen samassa taloudessa asuva puolisonsa muulla tavoin huolehtii lapsen toimeentulosta, eläkkeeseen maksetaan lapsikorotus, jonka määrä on kutakin edellä sanottua lasta kohden 1 572 markkaa vuodessa.

Edellä 1 momenttia sovellettaessa pidetään vakuutetun lapsena myös sellaista avioliiton ulkopuolella syntynyttä lasta, johon kohdistuva vakuutetun elatusvelvollisuus on oikeuden päätöksellä tai asianmukaisella sopimuksella vahvistettu. Sama koskee kasvattilasta, jonka toimeentulosta vakuutettu tai hänen samassa taloudessa asuva puolisonsa huolehtii.

Jos molemmille puolisoille on myönnetty kansaneläke, lapsikorotus maksetaan erikseen kummallekin puolisolle.

30 §

Jos kansaneläkkeen saajan puoliso ei saa kansaneläkettä, rintamasotilaseläkettä eikä perhe-eläkelain (38/69) mukaista leskeneläkettä eikä hänellä perheen pienten lasten vaatiman hoidon takia tai hänen terveydentilastaan riippumattoman muun erittäin pakkottavan jatkuvan syyn vuoksi voida katsoa olevan mahdollisuutta hankkia tuloa teke-mällä työtä omaan tai toisen lukuun, eläkkeeseen maksetaan puolisolisä, joka on 2 436 markkaa vuodessa.

30 b §

Hoitotuki ja puolisolisä maksetaan samalla tavoin vakuutetun Suomessa asumaan aikaan suhteutettuna kuin vakuutetulle maksettava pohjaosa 25 b §:n mukaan. Lapsikorotuksen määrää ei suhteuteta Suomessa asuttuun

3 b luku.

Hoitotuki

29 §

(kumotaan)

30 §

(kumotaan)

30 b §

Hoitotuki maksetaan samalla tavoin henkilöön Suomessa asumaan aikaan suhteutettuna kuin 25 b §:ssä säädetään.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

aikaan.

Hoitotukea ei makseta, jos sen määrä kuukaudessa olisi pienempi kuin 30 markkaa.

33 §

Suomessa asuvan henkilön kuoltua suoritetaan hautausavustusta. Hautausavustus voidaan myöntää silloinkin, kun on todennäköistä, että henkilö on kuollut, vaikka selvitystä kuolemasta ei voida esittää.

Jos henkilö oli Suomen kansalainen, hautausavustuksen myöntämisen edellytyksenä on, että hän oli asunut Suomessa yhteensä vähintään kolmen vuoden ajan. Jollei hän ollut Suomen kansalainen, hänen edellyttään asuneen Suomessa välittömästi ennen kuolemaansa yhdenjaksoisesti vähintään viisi vuotta. Hautausavustus myönnetään myös, kun alle 16-vuotiaana kuolleen lapsen huoltaja oli asunut Suomessa kolmen vuoden ajan, jos lapsi oli Suomen kansalainen, ja viiden vuoden ajan, jos lapsi ei ollut Suomen kansalainen.

Hautausavustuksen määrä on 2 221 markkaa. Täysi hautausavustus maksetaan, jollei henkilö kuollessaan ollut kansaneläkkeen saaja eikä saanut myöskään 25 b §:n 1 momentin 3 kohdan mukaista eläkettä. Muussa tapauksessa hautausavustuksen määrästä vähennetään 1/12 jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkettä on maksettu kuolemaa välittömästi edeltäneen vuoden aikana. Hautausavustukseen sovelletaan vastaavasti, mitä 88 §:n 2 momentissa säädetään eläkesuorituksen pyöristämisestä.

Hautausavustus maksetaan leskelle. Jollei henkilö ollut naimisissa tai jos hän asui puolisostaan erillään välien rikkoutumisen vuoksi, hautausavustus maksetaan kuolinpesälle. Kuolinpesän hoitajalla on oikeus hakea ja nostaa hautausavustus kuolinpesän puolesta. Jos hautausavustukseen oikeutettu puoliso on kuollut ennen avustuksen myöntämistä, hänen oikeutensa siirtyy ensiksi kuolleen puolison kuolinpesälle.

Hautausavustusta on haettava yhden vuoden kuluessa kuolinpäivästä siten kuin asetuksella säädetään. Muutoin oikeus sen saamiseen on menetetty.

33 §

(kumotaan)

Voimassa oleva laki

40 §

Eläke-erä menetetään, jos sitä ei ole nostettu kolmen vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä lukien, jonka aikana se on erääntynyt maksettavaksi. *Oikeus hautausavustukseen menetetään, jos sitä ei ole nostettu kolmen vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä lukien, jonka aikana 33 §:ssä säädetty hakuaika on päättynyt.*

42 b §

Jos eläkkeensaaja on 42 a §:ssä tarkoitetussa hoidossa, *lisäosasta ei siltä ajalta, kun hoito kestää yli kolme kuukautta, makseta siltä osaa, joka ylittää ensimmäisessä kuntaryhmässä sen määrän, joka on 43 prosenttia, ja toisessa kuntaryhmässä 40 prosenttia 25 §:n 1 momentissa mainitusta täysimääräisestä lisäosasta ja saman pykälän 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa siinä mainitusta täysimääräisestä lisäosasta.*

91 a §

Mitä muualla laissa on säädetty kansaneläkkeen perusosasta, tukiosasta ja tukilisästä sekä apu- ja hoitolisästä, on soveltuvin osin voimassa *kansaneläkkeen pohjaosasta ja lisäosasta* sekä tämän lain mukaisesta hoitotuesta.

Ehdotus

40 §

Eläke-erä menetetään, jos sitä ei ole nostettu kolmen vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä lukien, jonka aikana se on erääntynyt maksettavaksi.

42 b §

Jos *kansaneläkkeensaaja* on 42 a §:ssä tarkoitetussa hoidossa, *kansaneläkkeestä* ei siltä ajalta, kun hoito kestää yli kolme kuukautta, makseta sitä osaa, joka ylittää *kansaneläkkeensaajalla* ensimmäisessä kuntaryhmässä 671,06 markkaa ja toisessa kuntaryhmässä 618,20 markkaa kuukaudessa sekä naimisissa olevalla *kansaneläkkeensaajalla* ensimmäisessä kuntaryhmässä 603,98 markkaa ja toisessa kuntaryhmässä 559,00 markkaa kuukaudessa.

Jos eläkkeensaaja on 42 a §:ssä tarkoitetussa hoidossa, lisäosasta ei vuonna 1996 siltä ajalta, kun hoito kestää yli kolme kuukautta, makseta sitä osaa, joka ylittää ensimmäisessä kuntaryhmässä 43 prosenttia ja toisessa kuntaryhmässä 40 prosenttia 24 §:n 3 momentissa mainitusta täysimääräisestä lisäosasta. Tätä ei kuitenkaan sovelleta, jos eläkkeensaajalle maksetaan eläkkeensaajien asumistukilain mukaista asumistukea.

91 a §

Mitä muualla laissa säädetään *kansaneläkkeen perusosasta, pohjaosasta, tukiosasta, tukilisästä, lisäosasta* sekä apu- ja hoitolisästä, on soveltuvin osin voimassa *kansaneläkkeestä* sekä tämän lain mukaisesta hoitotuesta. Mitä tässä laissa säädetään *kansaneläkkeestä*, sovelletaan vastaavasti soveltuvin osin pohjaosaan ja lisäosaan. Vastaavasti mitä muualla laissa säädetään *kansaneläkkeensaajasta*, on voimassa vuonna 1996 henkilöistä, jolle on vahvistettu oikeus 20 §:ssä tarkoitettuun kansaneläkkeeseen.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996 kuitenkin siten, että 42 b §:n 1 momenttia sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 1997.

Ennen tämän lain voimaan tuloa alkanut

pohjaosa ja lisäosa maksetaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olevan lain mukaisena. Jos eläkkeeseen ei kuulu lisäosaa, pohjaosan täysi määrä on 2316 markkaa vuodessa 1 päivästä tammikuuta 1996 taikka siitä ajankohdasta alkaen, josta lisäosa lakkaa. Tätä eläkkeen määrää pienennetään 1 päivästä tammikuuta 1997 lukien ja sen jälkeen kunkin vuoden alusta 20 prosenttia. Prosenttimäärä lasketaan kunkin vuoden alussa edellä sanotusta 2 316 markasta ottaen huomioon kansaneläkkeiden indeksisidonaisuus. Edellä mainitulla tavalla menettään myös, kun ennen tämän lain voimaantuloa alkanutta määrääjäksi myönnettyä eläkettä jatketaan tai työttömyyseläke muutetaan työkyvyttömyyseläkkeeksi taikka työttömyys- tai työkyvyttömyyseläke muutetaan vanhuuseläkkeeksi. Pohjaosan muuttamisesta tämän voimaantulosäännöksen mukaiseksi 1 päivästä tammikuuta 1996 alkaen annetaan kirjallinen päätös vain pyynnöstä.

Jos pohjaosa maksetaan 2 momentin mukaisena ja eläkkeensaajalle myönnetään lisäosa vielä vuonna 1996, pohjaosa tarkistetaan 24 §:n 3 momentin suuruiseksi lisäosan alkamisajankohdasta.

Eläkkeensaajalle maksettu pohjaosa ja lisäosa muutetaan kansaneläkkeeksi 1 päivästä tammikuuta 1997 lukien. Jos näin laskettu kansaneläke olisi 1 päivänä tammikuuta 1997 tai sen jälkeen vuoden 1998, 1999 tai 2000 alussa tarkasteltuna pienempi kuin aikaisemmin maksettu eläkkeen määrä, eläkettä maksetaan kuitenkin vähintään 2 momentin mukaisena.

Jos eläkkeensaajalla on oikeus lapsikorotukseen, puolisolisään tai puolisolisää vastaavaan aikaisempaan etuuteen lain voimaan tuloa edeltäneeltä kuukaudelta, niitä maksetaan niin kauan kuin eläkkeensaajan oikeus etuuteen olisi jatkunut entisin perustein ilman uutta päätöstä, kuitenkin enintään 31 päivään joulukuuta 2000 saakka. Lapsikorotusta ja puolisolisää tai sitä vastaavaa etuutta pienennetään kuitenkin 1 päivästä tammikuuta 1997 lukien ja sen jälkeen kunkin vuoden alusta 20 prosenttia. Prosenttimäärä lasketaan lapsikorotuksen ja puolisolisään siitä määrästä, jota maksettiin tämän lain voimaan tullessa.

Ennen tämän lain voimaantuloa kuolleen henkilön jälkeen hautausavustus maksetaan

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tämän lain voimaan tullessa voimassa olevan lain mukaisesti.

Tässä laissa säädetyt markkamäärät vastaavat kansaneläkeindeksin sitä pistelukua, jonka mukaan vuoden 1981 maaliskuussa maksettavina olevien kansaneläkkeiden suuruus on laskettu.

Ennen tämän lain voimaan tuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus***2.****L a k i****eläkkeensaajien asumistukilain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetun eläkkeensaajien asumistukilain (591/78) 3 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on 8 päivänä maaliskuuta 1991 annetussa laissa (473/1991), seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus***3 §**

Valtioneuvosto vahvistaa vuosittain ne asumiskustannusten enimmäismäärät, jotka otetaan huomioon asumistukea määrättäessä. Enimmäismäärät vahvistetaan asunnon sijaintipaikkakunnan perusteella. Jos eläkkeensaajan luona asuu vähintään yksi kansaneläkelain 29 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettu lapsi, edellä mainittuja enimmäismääriä korotetaan 20 prosentilla ja, jos eläkkeensaajan luona asuu vähintään kolme edellä tarkoitettua lasta, 40 prosentilla.

Valtioneuvosto vahvistaa vuosittain ne asumiskustannusten enimmäismäärät, jotka otetaan huomioon asumistukea määrättäessä. Enimmäismäärät vahvistetaan asunnon sijaintipaikkakunnan perusteella. Edellä mainittuja enimmäismääriä korotetaan 20 prosentilla, jos eläkkeensaajan luona asuu vähintään yksi lapsi ja 40 prosentilla, jos hänen luonaan asuu vähintään kolme lasta. *Lapsella tarkoitetaan 16 vuotta nuorempaa eläkkeensaajan tai hänen puolisonsa lasta tai sellaista kasvattilasta, jonka toimeentulosta eläkkeensaaja tai hänen samassa taloudessa asuva puolisonsa huolehtii.*

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

3.

L a k i**perhe-eläkelain 15 b §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 17 päivänä tammikuuta 1969 annetun perhe-eläkelain (38/69) 15 b §:n 5 momentti, sellaisena kuin se on 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa (105/82), seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

15 b §

Jos leski on välittömästi ennen leskeneläkkeen lisäosan myöntämistä saanut rintamasotilaseläkettä tai sellaista kansaneläkettä, johon kuuluu lisäosa ja jonka suuruutta määrättäessä on vuositulona joko kokonaan tai osittain otettu huomioon muun lain tai asetuksen tai julkisen eläkesäännön mukainen eläke taikka sitä vastaava jatkuva suoritus tai korvaus, tämä luetaan tuloksi entisen määräisenä, kuitenkin ottaen huomioon, mitä johtuu kansaneläkkeiden ja perhe-eläkkeiden indeksidonnaisuudesta. Näin menetellään, jos etuuden määräytymisperusteissa ei ole tapahtunut muutosta. Etuuden määräytymisperusteen ei katsota muuttuneen sen vuoksi, että työttömyyseläke on muuttunut työkyvyttömyyseläkkeeksi tai jompikumpi näistä eläkkeistä on muuttunut vanhuuseläkkeeksi, elleivät eläkkeen määrään vaikuttavat perusteet tämän vuoksi ole muuttuneet.

Jos leski on välittömästi ennen leskeneläkkeen lisäosan myöntämistä saanut rintamasotilaseläkettä tai sellaista kansaneläkettä, johon kuuluu *pohjaosa* tai lisäosa, jonka suuruutta määrättäessä on vuositulona joko kokonaan tai osittain otettu huomioon muun lain tai asetuksen tai julkisen eläkesäännön mukainen eläke taikka sitä vastaava jatkuva suoritus tai korvaus, tämä luetaan tuloksi entisen määräisenä, kuitenkin ottaen huomioon, mitä johtuu kansaneläkkeiden ja perhe-eläkkeiden indeksidonnaisuudesta. Näin menetellään, jos etuuden määräytymisperusteissa ei ole tapahtunut muutosta. Etuuden määräytymisperusteen ei katsota muuttuneen sen vuoksi, että työttömyyseläke on muuttunut työkyvyttömyyseläkkeeksi tai jompikumpi näistä eläkkeistä on muuttunut vanhuuseläkkeeksi, elleivät eläkkeen määrään vaikuttavat perusteet tämän vuoksi ole muuttuneet.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4.

Laki**rintamasotilaseläkelain 9 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 28 päivänä tammikuuta 1977 annetun rintamasotilaseläkelain (119/77) 9 a §, sellaisina kuin se on muutettuna 25 päivänä heinäkuuta 1986 ja 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetuilla laeilla (589/86 ja 551/93), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

9 a §

9 a §

Oikeus ylimääräiseen rintamalisään on rintamalisänsaajalla, jolle maksetaan kansaneläkkeen lisäosaa. Oikeus ylimääräiseen rintamalisään on 2 momentissa säädetyin edellytyksin myös sellaisella sotilasvammalain mukaista elinkorkoa saavalla rintamalisänsaajalla, joka ei saa lisäosaa.

Oikeus ylimääräiseen rintamalisään on rintamalisänsaajalla, jolle maksetaan kansaneläkettä.

Ylimääräinen rintamalisä on 25 prosenttia maksettavan lisäosan määrästä. Sotilasvammalain mukaista elinkorkoa saavan ylimääräinen rintamalisä määräytyy kuitenkin sen suuruudesta lisäosasta, joka maksettaisiin, jos mainittua elinkorkoa ei olisi otettu huomioon lisäosaa määrättäessä. Ulkomailta maksettavaa eläkettä tai siihen rinnastettavaa jatkuvaa etuutta saavan ylimääräinen rintamalisä määräytyy sen suuruudesta lisäosasta, joka maksettaisiin, jos mainitut tulot otettaisiin huomioon lisäosaa määrättäessä. Ylimääräinen rintamalisä maksetaan kuitenkin aina vähintään 20 markan suuruisena.

Ylimääräinen rintamalisä on 25 prosenttia siitä maksettavasta kansaneläkkeen osasta, joka ylittää 3 868,32 markkaa vuodessa. Sotilasvammalain mukaista elinkorkoa saavan ylimääräinen rintamalisä määräytyy kuitenkin sen suuruudesta kansaneläkkeen sanotun markkamäärän ylittävstä osasta, joka maksettaisiin, jos mainittua elinkorkoa ei olisi otettu huomioon kansaneläkettä määrättäessä. Ulkomailta maksettavaa eläkettä tai siihen rinnastettavaa jatkuvaa etuutta saavan ylimääräinen rintamalisä määräytyy sen suuruudesta kansaneläkkeestä, joka maksettaisiin, jos mainitut tulot otettaisiin huomioon kansaneläkettä määrättäessä. Ylimääräinen rintamalisä maksetaan kuitenkin aina vähintään 20 markan suuruisena.

Jos eläkkeensaajan lisäosaa olisi vähennettävä kansaneläkelain 42 b §:n mukaisesti laitoshoidon perusteella, ylimääräinen rintamalisä lasketaan kuitenkin vähentämättömästä lisäosasta. Jos lisäosa on kansaneläkelain 25 b §:n mukaisesti suhteutettu aikaan, jonka vakuutettu on asunut Suomessa, ylimääräinen rintamalisä lasketaan suhteuttamattomasta lisäosasta.

Jos eläkkeensaajan kansaneläkettä olisi vähennettävä kansaneläkelain 42 b §:n mukaisesti laitoshoidon perusteella, ylimääräinen rintamalisä lasketaan kuitenkin vähentämättömästä kansaneläkkeestä. Jos kansaneläke on kansaneläkelain 25 b §:n mukaisesti suhteutettu aikaan, jonka vakuutettu on asunut Suomessa, ylimääräinen rintamalisä lasketaan suhteuttamattomasta kansaneläkkeestä.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus***5.****Laki**
työntekijäin eläkelain 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain (395/61) 8 §:n 2 ja 8 momentti, sellaisina kuin ne ovat 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa (559/1993), seuraavasti:*Voimassa oleva laki**Ehdotus***8 §**

Yhteensovitusraja lasketaan yhteensovitusperusteesta, jona 3 momentissa säädetyn poikkeuksin käytetään korkeinta peruseläkkeen perusteena olevaa eläkepalkkaa tai tuloa sellaisesta työ- tai virkasuhteesta taikka yrittäjätoiminnasta, josta eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi on luettu vähintään vuosi. Yhteensovitusraja saadaan ottamalla 60 prosenttia yhteensovitusperusteesta ja, jos yhteensovitusperuste ylittää 586 markkaa kuukaudessa, vähentämällä 6 prosenttia ylityksestä, kuitenkin enintään kansaneläkkeen pohjaosan määrä. Osaeläkkeenä myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä yhteensovitettaessa yhteensovitusraja on 30 prosenttia yhteensovitusperusteesta.

Yhteensovitusraja lasketaan yhteensovitusperusteesta, jona 3 momentissa säädetyn poikkeuksin käytetään korkeinta peruseläkkeen perusteena olevaa eläkepalkkaa tai tuloa sellaisesta työ- tai virkasuhteesta taikka yrittäjätoiminnasta, josta eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi on luettu vähintään vuosi. Yhteensovitusraja saadaan ottamalla 60 prosenttia yhteensovitusperusteesta *tai, jos kysymys on osaeläkkeenä myönnettävästä työkyvyttömyyseläkkeestä*, 30 prosenttia yhteensovitusperusteesta.

Sovellettaessa 2 ja 5 momenttia otetaan kansaneläkelain ja perhe-eläkelain mukaiset eläkkeet kunakin kalenterivuonna huomioon sen määräisinä kuin ne ovat edeltäneen kalenterivuoden marraskuun 1 päivänä. Työntekijän täyttäessä vanhuuseläkkeen saamiseen oikeuttavan iän otetaan 1 momentin toisessa virkkeessä tarkoitettua yhteensovitusta toimitettaessa kansaneläkelain mukainen eläke huomioon kuitenkin sen määräisenä kuin se on eläkeiän täyttämistä edeltäneen kalenterivuoden marraskuun 1 päivänä.

Sovellettaessa 5 momenttia otetaan perhe-eläkelain mukaiset eläkkeet kunakin kalenterivuonna huomioon sen määräisinä kuin ne ovat edeltäneen kalenterivuoden marraskuun 1 päivänä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Tätä lakia sovelletaan sellaiseen eläkkeeseen, joka alkaa 1 päivänä tammikuuta 1996 tai sen jälkeen. Lakia sovelletaan myös niissä tapauksissa, joissa 8 a §:n mukaisen uudelleen yhteensovituksen peruste on syntynyt tämän lain voimassa ollessa.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

7.

L a k i**asumistukilain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 4 päivänä kesäkuuta 1975 annetun asumistukilain (408/75) 2 §:n 3 ja 4 kohta, sellaisina kuin ne ovat 13 päivänä helmikuuta 1987 annetussa laissa (154/87), seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

Tämän lain 2 §
 mukaista asumistukea ei
 myönnetä:

Tämän lain 2 §
 mukaista asumistukea ei
 myönnetä:

3) yhden henkilön ruokakunnalle, jos asinomainen henkilö saa sellaista eläkettä, jonka lisänä voidaan myöntää eläkkeensaajien asumistukilain (591/78) mukaista asumistukea;

3) yhden henkilön ruokakunnalle, jos asinomainen henkilö saa sellaista eläkettä tai hänelle voidaan vahvistaa oikeus sellaiseen eläkkeeseen, jonka lisänä voidaan myöntää eläkkeensaajien asumistukilain (591/78) mukaista asumistukea;

4) kahden henkilön ruokakunnalle, joka muodostuu aviopuolisoista tai keskenään avioliitonomaisissa olosuhteissa avioliittoa solmimatta jatkuvasti yhteistaloudessa elävistä henkilöistä ja johon kuuluva saa 3 kohdassa tarkoitettua eläkettä; eikä

4) kahden henkilön ruokakunnalle, joka muodostuu aviopuolisoista tai keskenään avioliitonomaisissa olosuhteissa avioliittoa solmimatta jatkuvasti yhteistaloudessa elävistä henkilöistä ja johon kuuluva saa 3 kohdassa tarkoitettua eläkettä tai jos hänelle voidaan vahvistaa oikeus 3 kohdassa tarkoitettuun eläkkeeseen; eikä

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus***8.****Laki****maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain 19 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maatalousyrittäjien luopumistuesta 16 päivänä joulukuuta 1994 annetun lain (1293/94) 19 §:n 1 momentti, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

19 §

Luopumistuen täydennysosa on yhtä suuri kuin se kansaneläkkeen pohja- ja lisäosan yhteismäärä, joka luopujalle olisi myönnetty, jos hänellä luopumistuen alkaessa olisi ollut oikeus työkyvyttömyyseläkkeenä myönnettyyn kansaneläkkeeseen. Pohja- ja lisäosaa laskettaessa ei kuitenkaan sovelleta, mitä kansaneläkelain 25 b ja 28 §:ssä säädetään. Lisäosaa määrättäessä sovelletaan kansaneläkelain 26 §:n 5 momenttia sellaisena kuin se oli voimassa kansaneläkelain muuttamisesta annetun lain (547/93) tullessa voimaan. Sen jälkeen kun luopumistuki on myönnetty, täydennysosan määrää tarkistetaan vain sanotun lain 32 a §:n 3 momentissa tarkoitettujen perhesuhteiden muutosten johdosta.

19 §

Luopumistuen täydennysosa on yhtä suuri kuin se kansaneläke, joka luopujalle olisi myönnetty, jos hänellä luopumistuen alkaessa olisi ollut oikeus työkyvyttömyyseläkkeenä myönnettyyn kansaneläkkeeseen. Täydennysosaa laskettaessa ei kuitenkaan sovelleta, mitä kansaneläkelain 25 b ja 28 §:ssä säädetään. Täydennysosaa määrättäessä sovelletaan kansaneläkelain 26 §:n 5 momenttia sellaisena kuin se oli voimassa kansaneläkelain muuttamisesta annetun lain (547/93) tullessa voimaan. Sen jälkeen kun luopumistuki on myönnetty, täydennysosan määrää tarkistetaan vain sanotun lain 32 a §:n 3 momentissa tarkoitettujen perhesuhteiden muutosten johdosta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996 ja sitä sovelletaan, jos luopumisen tapahtuu tai, kun luopumistuki perustuu maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain 21 §:ään, siinä tarkoitettu ehdollinen päätös annetaan tämän lain tultua voimaan.

Sen estämättä, mitä edellä 1 momentissa säädetään, sovelletaan enne tämän lain voimaantuloa myönnetyn luopumistuen täydennysosaa, jos siihen ei kuulu kansaneläkkeen lisäosaa vastaavaa osuutta, soveltuvin osin, mitä kansaneläkelain muuttamisesta annetun lain (/) voimaantulosäännöksen 2, 4 ja 7 momentissa säädetään.